

Självständigt arbete

Simundervisning för alla?

En intervjustudie om simundervisning för årskurserna 7-9 och den problematik den inbegriper

Författare: Daniel Andersson

Handledare: Leif Nilsson

Examinator: Stefan Lund

Termin: HT15

Ämne: Idrott och Hälsa

Nivå: Självständigt arbete, 15hp

Kurskod: 4IDÄ1E

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka hur högstadielärare i Idrott och hälsa arbetar med simundervisning, både innehållsmässigt och didaktiskt. Syftet har även varit att undersöka vilka som är de vanligaste problem som uppstår i samband med simundervisning, samt att undersöka hur lärarna arbetar för att bemöta dessa problem.

Uppsatsen har en hermeneutisk inriktning och datainsamlingen har gjorts genom att kvalitativa intervjuer genomförts med fem lärare i Idrott och hälsa. Resultaten har bland annat analyserats utifrån Imsens (1999) kategorisering av ramfaktorer.

Resultatet visar att lektionsinnehållet har två huvudfokus, vilka grundar sig på två av ämnets kunskapskrav. Först inriktar sig lärarna på att kontrollera vilka elever som klarar av att simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge. Genom denna kontroll kan lärarna identifiera vilka elever som har svårt att klara kunskapskravet i simning för att sedan kunna se till att dessa elever får extra tillfällen att träna på detta. Den andra fokuset handlar om att eleverna ska lära sig att hantera nödsituationer vid vatten. Här får eleverna träna på en rad olika livräddande aktiviteter.

Undersökningen visar att något lärarna ser som ett stort problem i simundervisningen är den begränsade tiden som läggs på den, varje klass har simundervisning endast två eller tre gånger per läsår. Andra problem som blivit uppenbara är svårigheten för skolorna att få tillgång till tider i simhallen och att transport av eleverna till och från simhallen kunde bli både dyrt och tidskrävande, vilket även det begränsar möjligheterna till mer simundervisning. Ytterligare ett problem som uppdagades var att vissa elever av olika anledningar inte ville eller fick delta i simundervisningen med sina ordinarie klasser, vilket gjorde att andra simtillfällen behövde anordnas för dessa elever.

Title

Is the swimming classes for all students?

Nyckelord

Simning, simundervisning, simkunnighet, Idrott och hälsa, kunskapskrav

Key words

Swimming, swimming education, swimming ability, Physical education and health, knowledge requirements

Antal sidor

53

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	4
3. Bakgrund och tidigare forskning	5
3.1 Simkunnighetsdefinitionen	5
3.2 Alla elevers rätt att utvecklas så långt som möjligt	5
3.2.1 Elevers rätt till extra anpassningar	6
3.2.2 Elevers rätt till särskilt stöd	6
3.2.3 Ledning och stimulans till elever som lätt når kunskapskraven	7
3.3 Simning och livräddning i idrottsämnets kursplaner	7
3.3.1 Lgr 69	8
3.3.2 Lgr 80	9
3.3.3 Lpo 94	9
3.3.4 Lgr 11	10
3.4 Simundervisning och simkunnighet i Sverige genom tiderna	11
3.4.1 Simkunnighet och simundervisning under 1900-talet	11
3.4.2 Skolverkets undersökningar om elevers simkunnighet	12
3.5 Undersökningar om elevers simkunnighet i andra länder	13
3.6 Problem i arbetet som idrottslärare	14
3.7 Hur simundervisning kan bedrivas i högstadiet	17
4. Teoretisk utgångspunkt	19
4.1 Ramfaktorteorin	19
5. Metod	22
5.1 Uppsatsdesign	22
5.2 Val av metod	23
5.3 Urval	24
5.4 Genomförande	24
5.5 Tillförlitlighet	25
5.6 Etiska överväganden	27
6. Resultat	29
6.1 Hur arbetar lärare med simundervisning i årskurserna 7-9?	29
6.1.1 Tidsmässigt	29
6.1.2 Innehållsmässiga val	29
6.1.3 Didaktiska överväganden	32
6.2 Vilket stöd ges till elever med svårigheter att uppnå målen i simning?	32
6.3 Hur utmanar lärarna de elever som har lätt för simning?	33
6.4 Problem lärare uppger finnas i samband med simundervisning	34
6.4.1 Tidsmässiga och schemamässiga problem	34
6.4.2 Ekonomiska överväganden	35
6.4.3 Möjlighet att få tillgång till simhall	35

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

6.4.4 Elever som inte vill eller får vara med på klassens simundervisning.....	36
6.4.5 Elever tappar fokus	36
6.5 Hur bemöter lärare de problem som uppstår?.....	37
6.6 Hur anser lärarna att simundervisningen hade kunnat bli bättre?.....	38
6.6.1 Fler tillfällen för simundervisning	38
6.6.2 Större kontinuitet i simundervisningen	38
6.6.3 Fler lärare i simhallen	39
6.6.4 Större kompetens inom simundervisning	39
7. Analys	40
7.1 Varför arbetar lärarna med simundervisningen på det sätt de gör?	40
7.2 Problem lärarna menar uppstår i samband med simundervisningen kopplat till ramfaktorteorin	41
7.3 Lärarnas förslag på hur simundervisningen hade kunnat förbättras sett ur ett ramfaktorperspektiv	42
8. Diskussion	43
8.1 Metoddiskussion	43
8.2 Resultatdiskussion	44
8.2.1 Görs extra anpassningar och ges särskilt stöd?	45
8.2.2 Lyckas lärarna utmana de elever som har lätt för simning?	46
8.2.3 Enligt vilka teman bedrivs simundervisningen?	47
8.2.4 Uppsatsens resultat kopplat till tidigare forskning	48
8.2.5 Vad kan vara viktigt för att kunna bedriva en bra simundervisning?	48
9. Framtida forskningsområden	50
Referenser	51
Bilagor	
Bilaga 1. Intervjuguide	
Bilaga 2. Missivbrev	

1. Inledning

Som snart utexaminerad lärare för årskurserna 7-9, med Idrott och hälsa som huvudämne, har jag varit ute på både VFU (Verksamhetsförlagd utbildning) och fältstudier vid ett flertal tillfällen. Något jag då lagt märke till är att simundervisning verkar vara något av ett problemområde i ämnet. På en skola jag besökte fanns det inte någon simhall på orten, vilket innebar att skolan behövde organisera bussresor in till närmsta större stad med simhall för att kunna bedriva simundervisning, vilket var både ekonomiskt och tidsmässigt krävande och ledde till att eleverna fick åka till simhallen högst en gång per termin. Lärarna i Idrott och hälsa var därför bekymrade över att inte alla elever skulle ha möjlighet att lära sig att simma. Att eleverna lär sig att simma är av stor betydelse då det är ett av kunskapskraven i ämnet, både i årskurs 6 och i årskurs 9, vilket innebär att de elever som inte lär sig simma inte kommer att kunna få ett betyg i ämnet.

På en annan skola jag besökte fanns det en simhall på orten, men även här blev transporten av eleverna till simhallen ett problem, och likaså möjligheterna att få så många tillfällen som lärarna ville ha att bedriva simundervisning. Detta verkar inte heller vara problem som är specifika för just dessa skolor, då det emellanåt kommer det artiklar som tar upp de problem som finns med tillgång till lokaler där skolor kan bedriva simundervisning. Senast i augusti 2015 gick det att läsa att lärare i Sandvikens kommun lämnat in klagomål efter att kommunen dragit in på antalet simtimmar (Lundin 2015).

I en undersökning genomförd av Skolverket (2014a) mättes simkunnigheten hos elever i årskurs 6. Undersökningen visade att drygt 95 % av eleverna nådde upp till kunskapskravet, vilket lyder "*Eleven kan även simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge*" (Skolverket 2011a:54). De knappa 5 procenten som inte beräknades uppnå kunskapskravet, och därmed inte anses vara simkunniga, motsvarar drygt 4500 elever. Detta innebär att i en klass med 22 elever så finns det i snitt en elev som inte är simkunnig, vilket innebär att eleven inte når upp till alla kunskapskrav i Idrott och hälsa, och därmed alltså inte ska kunna få ett betyg i ämnet.

Förutom att vara en förutsättning för att få ett betyg i ämnet Idrott och hälsa finns det förstås andra fördelar med att vara simkunnig. I kommentarmaterialet till ämnets kursplan (Skolverket 2011b:12) står det att simkunnighet är viktigt för att kunna dra nytta av Sveriges många sjöar och hav för rekreation, samt för att förhindra olycksfall.

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Runt om i världen dör varje år 450 000 människor i drunkningsolyckor, alltså nästan en person per minut (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2010:8). Av dessa människor är hälften under 15 år. De allra flesta av dessa dödsfall sker i låg- och medelinkomstländer.

Enligt statistik från Svenska Livräddningssällskapet (2014) drunknade i snitt 105,3 personer per år i Sverige mellan år 2004 och 2013. Högst var siffran 2006 då 135 personer drunknade, medan den lägsta siffran uppnåddes 2010, med 79 drunkningsolyckor.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2010) har undersökt drunkningsolyckor med barn och kommit fram till att under tioårsperioden 1998-2007 drunknade 106 barn, vilket ger ett snitt på drygt tio barn per år. Två tredjedelar av dessa barn var pojkar. Rapporten berättar att drunkningsolyckor är den näst vanligaste dödsorsaken genom olycksfall för barn (personer under 18 år). Endast trafikolyckor är en vanligare dödsorsaken genom bland barn (Socialstyrelsen 2011). Flest drunkningsolyckor skedde under sommarmånaderna, och den vanligaste platsen där barn drunknat var på badplatser där över 30 % av olyckorna skedde där. Två grupper som var klart överrepresenterade i drunkningsstatistiken var barn som inte var simkunniga samt barn från Mellanöstern, ett område där simkunnigheten generellt är låg. Dessa siffror visar att simkunnighet är viktigt och att alla barn behöver lära sig simma.

Kunskapskravet för simning i årskurs 6 och i årskurs 9 är formulerade precis likadant, "*Eleven kan även simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge*" (Skolverket 2011a:54-55) och innehåller därmed ingen progression mellan årskurserna, och inte heller mellan betygsstegen E, C och A. Detta får mig att fundera över hur simundervisningen går till i årskurs 7-9, då ju eleverna enligt kunskapskravet inte behöver lära sig något nytt under dessa år.

Dessutom funderar jag över vilka extra anpassningar och vilket särskilt stöd som ges till elever som har svårt att uppnå detta kunskapskrav. I Skollagen framgår det att om det befaras att en elev inte kommer att nå upp till något kunskapskrav ska det så snabbt som möjligt göras anpassningar i undervisningen, vilka ska underlätta för eleven att nå upp till kunskapskravet. Skulle dessa anpassningar inte räcka ska rektorn på skolan kontaktas för att utreda ifall eleven är i behov av särskilt stöd för att nå målet. Men görs verkligen dessa anpassningar i simundervisningen, och vilka anpassningar är det i så fall som görs?

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

I denna uppsats ska jag med anledning av detta undersöka hur simundervisning i årskurserna 7-9 bedrivs i ett antal skolor. Detta med en förhoppning om att det kommer att kunna bidra med kunskap för lärare i Idrott och hälsa beträffande att bedriva en god simundervisning där alla elever ska bli simkunniga och få så goda kunskaper och färdigheter som möjligt inom simning.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur fem lärare i Idrott och hälsa menar att de arbetar med simundervisning i årskurs 7-9, och hur de arbetar med de problem som uppstår i samband med undervisningen.

Frågeställningarna denna uppsats grundar sig på är följande:

- Hur menar lärare för årskurserna 7-9 att de arbetar med simundervisning för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt?
- Vilka problem menar lärarna uppstår i samband med undervisning i simning och hur arbetar lärarna för att bemöta dessa problem?
- Hur anser lärarna att simundervisningen hade kunnat bli bättre?

Ett särskilt intresse i uppsatsen är att undersöka dels hur lärarna arbetar med de elever som har svårt att uppnå kunskapskravet i simning ska klara det, men även hur de arbetar för att även de elever som lätt uppnår kunskapskravet ska kunna utmanas och utvecklas under lektionerna i simning.

3. Bakgrund och tidigare forskning

Kapitlet inleds med en redogörelse för vad det innebär att vara simkunnig, då det är ett återkommande begrepp i uppsatsen. Därefter följer en genomgång av de vilka skyldigheter Skollagen anger att skolan har att utveckla eleverna mot målen, oavsett om eleverna har lätt eller svårt för det. Sedan följer en genomgång gällande vilken plats simning och livräddning har haft i kursplanerna i idrottsämnet sedan 1969 och framåt.

Därefter följer en historisk tillbakablick vilken handlar om simkunnighet och simundervisning i Sverige från och med slutet av 1800-talet. Detta följs upp av ett antal undersökningar gjorda av Skolverket vilka behandlar simkunnighet i dagens skola. Sedan presenteras forskning om barn och ungdomars simkunnighet i ett antal andra länder, vilka syftar till att sätta svensk simkunnighet i ett jämförande perspektiv.

Vidare redovisas forskning gällande vad lärare i idrottsämnet ansett vara mest problematiskt för att kunna bedriva sin undervisning på ett optimalt sätt. Kapitlet avslutas sedan med en didaktisk text vilken diskuterar hur simundervisning i grundskolans senare årskurser kan bedrivas.

3.1 Simkunnighetsdefinitionen

Svensk Simidrott (2015) definierar simkunnighet enligt följande: *"Simkunnig anses den vara som kan falla i vattnet, få huvudet under ytan och efter att åter ha tagit sig upp till ytan, kan simma 200 meter på djupt vatten varav 50 meter på rygg."*

Denna definition gäller för alla de nordiska länderna och benämns som simkunnighetsdefinitionen (Sjödin, 2008).

3.2 Alla elevers rätt att utvecklas så långt som möjligt

I Skollagen (SFS:2010:800) fastställs det att alla ska ges den ledning och den stimulans de behöver för att kunna utvecklas så långt som möjligt gentemot skolans mål. Hur denna ledning och stimulans ska ges beror förstas på den specifika elevens förutsättningar. Nedan presenteras tre olika former av stöd och anpassningar som kan vara aktuella att ge till elever i simundervisning. De första två punkterna inbegriper elever vilka är i svårigheter med att uppnå kunskapskravet, och den tredje punkten handlar om elever som med lätthet uppnår kunskapskraven.

3.2.1 Elevers rätt till extra anpassningar

"Om /.../ det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen...", står det att läsa i Skollagen (SFS:2010:800 3 kap. 5a§).

I denna text står alltså tydligt att de extra anpassningarna ska ske i den ordinarie undervisningen. Skolverket (2014b:11) skriver dock att en extra anpassning *"normalt är möjlig att genomföra /.../ inom ramen för den ordinarie undervisningen"*. Därmed är det alltså inte tvunget att den sker under den ordinarie undervisningen, utan den kan även ske vid andra tillfällen.

Skolverket (2014b) skriver att extra anpassningar är det första en lärare bör göra om den upptäcker att en elev riskerar att inte nå målen, och att det inte krävs något formellt beslut för att införa dessa anpassningar. En rad olika exempel på extra anpassningar som kan göras tas upp:

- Hjälpa eleven med att planera och strukturera ett schema över skoldagen
- Ge eleven extra tydliga instruktioner eller stöd i igångsättandet av arbetet
- Färdighetsträning i den ordinarie undervisningen
- Särskilda läromedel och särskild utrustning
- Kortvariga specialpedagogiska insatser. Exempelvis att eleven får arbeta tillsammans med en speciallärare under en kortare tid (som exempel ges två månader)

Utifall dessa extra anpassningar inte skulle få avsedd effekt behöver stödet intensifieras och anpassas ännu mer efter elevens behov. Därför skriver Skolverket (2014b) att det är viktigt att stödinsatserna som satts in efter en tid utvärderas. Skulle inte heller dessa ytterligare extra insatser leda till att eleven uppnår kunskapskraven är nästa steg i ledet att utreda om eleven är i behov av särskilt stöd.

3.2.2 Elevers rätt till särskilt stöd

I Skollagen (SFS 2010:800 3 kap 8 §) står det att om det på något sätt framkommer att en elev riskerar att inte klara alla kunskapskrav, trots att eleven har fått de extra anpassningar som nämndes i avsnitt 3.2.1 måste detta anmälas till skolans rektor. Rektorn ska då se till att en utredning om eleven kan vara i behov av särskilt stöd görs.

Skolverket (2014b) skriver att det är upp till skolans rektor att se till att det finns klara rutiner för vad som ska göras om någon på skolan upptäcker att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Skolverket tar upp en rad olika exempel på problematik som kan göra att elever kan bli i behov av särskilt stöd, exempelvis psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar, koncentrationssvårigheter, att eleven har svårigheter i sociala samspel, eller att en elev har haft så pass stor frånvaro från skolan att den halkat efter med skolprestationerna.

Har beslut tagits om att ge en elev särskilt stöd ska det även utarbetas ett åtgärdsprogram (SFS:2010:800 3 kap. 9 §). Åtgärdsprogrammet ska innehålla en plan för hur eleven ska ges det särskilda stöd den behöver, en tidsplan för hur länge det särskilda stödet ska ges samt hur och vem som ska följa upp och utvärdera det. Både eleven och dess vårdnadshavare har rättighet att vara med i utformandet av åtgärdsprogrammet.

3.2.3 Ledning och stimulans till elever som lätt når kunskapskraven

I Skollagen (SFS:2010:800 3 kap. 3 §) slås det fast att också de elever som lätt klarar av det lägsta kunskapskravet ska ges ledning och stimulans för att utvecklas längre, det räcker alltså inte att bara ge dessa elever de lägsta godtagbara kunskaper. Hur denna ledning och stimulans ska ges utvecklas dock inte i Skollagen.

För simning finns endast ett kunskapskrav. Detta kunskapskrav ser likadant ut både i årskurs 6 och i årskurs 9 och innehåller inte heller någon progression mellan betygsstegen E, C och A. Således finns det bara ett minimimål vilket alla elever ska uppnå, men ändå ska alltså elever som redan tidigt klarar av detta minimimål ges ledning och stimulans för att utvecklas längre.

3.3 Simning och livräddning i idrottsämnets kursplaner

Under denna punkt följer en genomgång av styrdokumentet och kursplanerna angående simning och livräddning vid vatten i idrottsämnet genom åren. Med denna genomgång finns en förhoppning om att kunna visa på vilken ställning simning och undervisning gällande livräddning vid vatten har haft i idrottsämnet genom de olika kursplanerna, samt hur kraven på elevernas simkunnighet har sett ut över tid.

3.3.1 Lgr 69

I Läroplan för grundskolan 1969 (Skolöverstyrelsen 1969a) benämns simning endast kort. Det framkommer att i lågstadiet ska eleverna utföra vattenvaneövningar, och att de i årskurs 3 ska utföra ett simkunnighetsprov. Även i mellanstadiet ska eleverna utföra simkunnighetsprov, och förutom det ska "elementär" simundervisning bedrivas.

Vidare ska eleverna i högstadiet få testa på olika simsätt, och även här ska de genomföra ett simkunnighetsprov. Vad dessa simkunnighetsprov faktiskt innebär specificeras inte närmare.

Senare samma år kom dock Skolöverstyrelsen (1969b) ut med ett dokument kallat *kompletterande anvisningar och kommentarer för kursplanen i gymnastik*. I denna text beskrivs mer ingående vad gymnastiklektionerna bör innehålla och hur lärare bör arbeta med de olika ämnesinnehållen. Gällande simning är det första som står att läsa följande: *"Målet för skolans simundervisning är att varje elev skall bli fullt simkunnig såvida det inte föreligger något fysiskt eller psykiskt handikapp som hindrar eleven att delta i simundervisningen"* (Skolöverstyrelsen 1969b:12).

Senare specificeras vilka simkunnighetskrav som gäller för de olika årskurserna. Kraven ser ut enligt tabell 1.

Tabell 1. Simkunnighetskrav för de olika årskurserna (Skolöverstyrelsen 1969b)

Årskurs	Krav
3	25m simning, grunt vatten
4	50 m simning, helst djupt vatten
5	50 m simning
6	100 m simning, varav 25 m ryggsim
7	150 m simning, varav 50 m ryggsim
8	200 m simning, varav 100 m ryggsim
9	Ilandföreling med endera a) enhands brösfattning b) armfattning c) huvudfattning eller 200 m simning, varav 100 m ryggsim

Dessa tydligt specificerade krav gör det lätt att tro att det är tydligt att se vilka krav som ställs på skolans undervisning. Dock läggs en reservation in i dessa kompletterande anvisningar: *"I skolor där det inte finns någon simbassäng inom lämpligt avstånd, bör eleverna informeras om var de kan delta i simskola på fritid eller under sommarferierna och därigenom erhålla intyg om sin simkunnighet"* (Skolöverstyrelsen 1969b:12).

Således tas en stor del av skolornas ansvar att göra alla elever simkunniga bort, då de skulle kunna hävda att de inte har tillgång till lämpliga lokaler för att bedriva simundervisning.

3.3.2 Lgr 80

I Läroplan för grundskolan 1980 (Skolöverstyrelsen 1980) har ämnesinnehållet delats upp i tio huvudmoment. Ett av dessa moment heter *Simning och livräddning*. Här beskrivs vad eleverna ska lära sig i låg-, mellan- respektive högstadiet. Den del som talar om högstadiets undervisning ser ut enligt följande:

- *Vattnet och kylans inverkan på kroppen*
- *Behandling av drunknande. Konstgjord andning. Säkerhetsåtgärder i samband med vattensport.*
- *Livräddningsövningar, dykövningar, klädsim, ilandföring samt användning av livräddningsmaterial.*
- *Simkunnighets- och livräddningsprov.*
- *Val av övningsform efter intresse, t ex*
 - *simning som konditionsträning,*
 - *simning som motion och rekreation,*
 - *individuellt upplagd simträning i specialgren,*
 - *vattengymnastik och vattenbollspel*

(Skolöverstyrelsen 1980:95-96)

Jämfört med Lgr 69 har alltså kraven för vad eleverna ska kunna i de olika årskurserna försvunnit. Simkunnighetsprov är en del som är tydligt utskrivet, men inga krav för vad som krävs för att räknas som simkunnig preciseras.

3.3.3 Lpo 94

När Lgr 80 byttes mot Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94 (Utbildningsdepartementet 1994) var det enda som stod att läsa om simning i kursplanen för Idrott och hälsa att eleverna från årskurs 5 skulle "*kunna simma och klara nödsituationer vid vatten*" (Utbildningsdepartementet 1994:32).

Dock gjordes det senare ändringar i kursplanen, förändringar vilka innebar att eleverna efter det femte skolåret skulle "*ha god vattenvana, vara trygga i vatten, kunna simma 200 meter, varav 50 meter på rygg, och hantera nödsituationer vid vatten*". I slutet av årskurs nio skulle eleverna också "*kunna hantera nödsituationer i och vid vatten*" (Skolverket 2008:24).

Från och med då blev alltså Skolverkets mål gällande simning snarlik simkunnighetsdefinitionen.

3.3.4 Lgr 11

I den nu gällande kursplanen för Idrott och hälsa, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Skolverket 2011a) har kunskapskravet för simning gjorts mycket konkret och precist. Kravet är detsamma som det reviderade målet i Lpo 94, och gäller för både årskurs 6 och för årskurs 9, nämligen *"Eleven kan även simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge."* (Skolverket 2011a:54-55). Värt att notera kan även vara att kravet är detsamma genom alla betygsnivåerna, både i årskurs 6 och i årskurs 9.

Kunskapskravet stämmer därmed fortfarande relativt väl med simkunnighetsdefinitionen.

I det centrala innehållet för årskurserna 1-3 står det att eleverna bör arbeta med *"lekar och rörelser i vatten. Att balansera, flyta och simma i mag- och ryggläge"*. I årskurserna 4-6 är istället det centrala innehållet *"simning i mag- och ryggläge"*, medan det i årskurs 7-9 är *"olika simsätt i mag- och ryggläge"* som står i fokus (Skolverket 2011a:52-53).

Det finns i denna kursplan andra delar både i det centrala innehållet och i kunskapskraven som berör simning och livräddning vid vatten. I det centrala innehållet, under rubrikerna friluftsliv och utevistelse står det för årskurserna 4-6 att undervisningen ska behandla *"Badvett och säkerhet vid vatten vintertid"* samt *"Hantering av nödsituationer vid vatten med hjälpredskap"* (Skolverket 2011a:53). För årskurserna 7-9 lyder formuleringarna *"Badvett och säkerhet vid vatten vintertid"* samt *"Hantering av nödsituationer i och vid vatten med alternativa hjälpredskap, enligt principen för förlängda armen"* (Skolverket 2011a:54).

I kunskapskravet är kraven gällande detta centrala innehåll detsamma både i slutet av årskurs 6 och i slutet av årskurs 9 och innebär att eleven ska kunna *"hantera nödsituationer vid vatten med hjälpredskap under olika årstider"* (Skolverket 2011a:54-57).

Något som kan vara värt att notera är att det simkunnighetskrav som fanns för de högre åldrarna i Lgr 69 påminner mycket om de som finns i den nuvarande läroplanen, Lgr 11, nämligen att eleverna ska kunna simma 200 meter, varav en del av sträckan ska vara ryggsim. Från 1980 och fram till början av 2000-talet var kraven på att kunna simma en viss sträcka borttagen, men när det kravet kom tillbaka så var kravet snarlikt det som försvann när Lgr 69 ersattes av Lgr 80.

Något annat som kan vara värt att nämna är att även om de senaste kursplanernas kunskapskrav i simning relativt väl stämmer överrens med simkunnighetsdefinitionen så är

det vissa delar som skiljer sig mellan dem. Simkunnighetsdefinitionens första del handlar om att personen först ska falla i vattnet och få huvudet under vattnet, något som inte finns i kunskapskravet i simning. I simkunnighetsdefinitionen står det även att simningen ska ske på djupt vatten, även detta är borttaget från kunskapskravet.

3.4 Simundervisning och simkunnighet i Sverige genom tiderna

Avsnittet inleds med en historisk tillbakablick om hur simkunnighet och simundervisning har sett ut för skolungdomar under 1900-talet. Sedan presenteras ett antal undersökningar gjorda av Skolverket, vilka har genomfört en rad olika undersökningar om skolungdomars simkunnighet under 2000-talet.

3.4.1 Simundervisning och simkunnighet under 1900-talet

Bolmstedt (2004) skriver att starten för de svenska simskolorna kan sägas skedd 1898 genom att Svenska Livräddningssällskapet grundades. De grundades efter att Life Saving Society, den brittiska motsvarigheten till Svenska Livräddningssällskapet, hade undervisat i simövningar och livräddning i Stockholms skärgård.

Vid den här tiden drunknade över tusen svenskar per år, varav cirka 20 % var barn. (Bolmstedt 2004). Svenska Livräddningssällskapet genomförde 1899 en undersökning som mätte skolungdomars simkunnighet. Denna undersökning visade att endast vart tionde barn kunde simma.

1920 blev torrsim ett obligatoriskt inslag i lektionerna i gymnastik för de elever som hade ämnet på schemat. Under detta årtionde började det även byggas fler och fler kommunala badanläggningar (Bolmstedt 2004).

Under 1930-talet gjordes det stora satsningar på att öka svenskarnas simkunnighet. Målet var att alla svenskar skulle bli simkunniga. Det var under denna period som simborgarmärket infördes. Detta gjordes med syftet att motivera fler till att bli simkunniga (Sjödén 2008).

1960- till 1980-talet var det en period då stora satsningar gjordes på ökad simkunnighet. Nu var det kommunerna som låg bakom dessa initiativ, och satsningarna riktade sig mot barn (Sjödén 2008). Resultatet av dessa satsningar blev mycket positivt och Bolmstedt (2004) skriver att simkunnigheten bland ungdomar ökade stadigt ända fram till slutet av 1980-talet. År 1913 kunde endast var femte skolungdom simma, 1945 kunde hälften av alla sjuåringar simma 50 meter och 1981 uppgav hela 90 % av alla ungdomar att de kunde simma 200 meter.

Sjödin (2008) skriver att det under 1990-talet dock skedde ett trendbrott och att simkunnigheten sjönk. Detta skedde dock inte överallt i Sverige, men har lett till att andelen simkunniga varierar, både mellan skolor, kommuner och bostadsområden (Sjödin 2008). Svenska Livräddningssällskapet (2015) skriver att barn och ungdomar som flyttar till Sverige från andra länder i många fall har begränsat eller ingen erfarenhet av simning från sitt hemland, och att detta är en av anledningarna till att simkunnigheten sjönk under denna period. Det kan även vara en förklaring till varför andelen simkunniga varierar mellan olika bostadsområden, skolor och kommuner, då ju vissa områden är mer invandrartäta än andra.

3.4.2 Skolverkets undersökningar om elevers simkunnighet

Skolverket har under 2000-talet genomfört flera undersökningar gällande skolungdomars simkunnighet. I dessa undersökningar har de undersökt hur simkunnigheten ligger till i olika årskurser. Resultaten har varierat mellan en simkunnighet på mellan knappt 92 och drygt 95 %. I den undersökning där flest elever uppgetts inte kunna simma (Skolverket 2010) var det årskurs 5 som undersöktes. Dessa dryga 8 % av elevgruppen motsvarade 7800 elever. I undersökningen med högst antal simkunniga (Skolverket 2014a), ansågs knappt 5 % inte nå målet i simning, vilket då motsvarade 4500 elever.

I den sist nämnda undersökningen fick lärarna uppge anledningarna till att eleverna inte beräknades nå kunskapskravet i simning. Rädsla var den anledning som uppgavs oftast, fler än hälften av de skolor som hade elever som inte nådde upp till kunskapskravet angav detta som en av anledningarna. Kulturella anledningar var den näst vanligaste anledningen som uppgavs, följt av hög frånvaro. Religiösa anledningar var en annan orsak som nämnades, av fler än var tionde skola. På runt 10 % av de skolor med elever som inte beräknades nå kunskapskravet uppgav lärarna att skolans ekonomi var en av de bakomliggande anledningarna.

Gällande de kulturella och religiösa anledningarna tar flera lärare upp att nyinvandrade elever med svårigheter att nå målen ofta inte har någon vattenvana sedan tidigare. Att elever med utländsk bakgrund har svårare att klara av kunskapskraven i simning var något som noterades också i undersökningen som genomfördes 2003 (Skolverket 2005). Denna studie delar in eleverna i tre grupper: född i Sverige samt med minst en svensk förälder, född i Sverige med utländsk bakgrund samt själv invandrat. I undersökningen har eleverna själva fått uppge om de klarar av att simma 200 meter (se tabell 2).

Tabell 2. Andel simkunniga elever i tre grupper (Skolverket 2005)

	Född i Sverige samt med minst en svensk förälder	Född i Sverige med utländsk bakgrund	Själv invandrat
Kan simma 200 meter	97,0 %	94,6 %	91,9 %

I den undersökning som genomfördes 2014 (Skolverket 2014a) var det elever i årskurs 6 som simkunnigheten undersöktes på. Här uppgav lärarna att drygt 95 % av eleverna ansågs klara av kunskapskravet för simning.

Skillnaden mellan pojkar och flickors simkunnighet har endast varit marginell och inte säkerställd i någon av undersökningarna. Det har inte heller varit möjligt att se någon tydlig skillnad i simkunnighet mellan kommunala och privata skolor.

I undersökningen som genomfördes 2014 fick lärarna i de klasser där det fanns elever som inte var simkunniga, och därmed inte nådde upp till kunskapskravet, besvara frågan om de ansåg att eleverna fick den simundervisning som behövdes för att kunna nå upp till kunskapskravet. 45 % av dessa lärare svarade att de antingen endast delvis ansåg eller inte alls ansåg att eleverna fick det, och den främsta anledningen till att de ansåg detta var att eleverna erbjöds för få simundervisningstillfällen.

Båda undersökningarna understryker att det är viktigt att simundervisningen börjar redan i tidiga åldrar, detta då resultaten av undersökningarna visat på att ju tidigare eleverna får börja med simträning desto större chans är det att de blir simkunniga.

3.5 Undersökningar om elevers simkunnighet i andra länder

Att skolan har svårt att få alla elever simkunniga verkar inte vara ett problem specifikt för Sverige. Brittiska ASA, Amateur Swimming Association (2013) har gjort undersökningar på simkunnigheten ser ut hos elever i *primary school*, den skolform som barnen går i fram till de är 11 år. I kursplanen för dessa åldrar är ett kunskapskrav att barnen ska kunna simma 25 meter. Undersökningen visade dock att 51 % av barnen inte klarade av detta, vilket motsvarade 1,1 miljoner barn. Studien visar även på stora skillnader i simkunnighet mellan olika regioner i riket, i sydvästra Storbritannien var simkunnigheten högst, 63 % av eleverna där klarade av att simma 25 meter, jämfört med endast 41 % av de i London, vilka hade den lägsta simkunnigheten. Hela 44 % av skolorna i studien uppgav att de ansåg att ekonomiska anledningar var orsaken till att så få elever var simkunniga. 71 % av skolorna berättade även

att de var tvungna att anordna transport till simhallar då de inte hade tillgång till någon i närområdet.

Också Avieson & Lamb (2014) har studerat anledningar till att så få elever klarar av kunskapskravet i simning i Storbritannien. De skriver att simkunnigheten har sjunkit under de senaste åren, och nämner anledningar som bristande finansiering, höga transportkostnader samt bristfällig tillgång till anläggningar där simundervisning kan bedrivas. De hävdar att satsningar på utbildning och annat stöd till de undervisande lärarna är något som är viktigt för att kunna öka andelen simkunniga elever.

Marked- og Mediainstituttet (2004) genomförde under hösten 2003, på uppdrag av norska simförbundet Norges räddningssällskap, en undersökning gällande simkunnigheten hos elever i årskurs 5. I undersökningen framkom att 50 % av eleverna inte kunde simma 200 meter och därmed alltså inte var simkunniga enligt simkunnighetsdefinitionen. Hela 11 % klarade inte av att simma 25 meter.

Samma studie visade att 54 % av eleverna, vilket motsvarar 32 000 elever, uppgav att de inte har någon simundervisning i skolan. På frågan om vem som lärt eleverna att simma svarar istället hela 60 % att det är deras föräldrar.

Brown (2014) har undersökt vilken påverkan faktorer som kön och rasstillhörighet har på ungdomars simkunnighet i USA. Detta har hon gjort på ungdomar som går på college, och därmed är mellan 15 och 19 år. Studien visar att det finns vissa skillnader i simkunnighet mellan könen, där killarna har en högre simkunnighet. Den största skillnaden visade sig dock när det gjordes en jämförelse mellan olika etniska grupper, vilken presenteras i tabell 3.

Tabell 3. Simkunnighet hos ungdomar i USA (Brown 2014)

Kunnighet	Vita	Svarta	Andra	Totalt
Kan inte simma	315 (26,8 %)	213 (56,2 %)	68 (39,5 %)	596 (34,5 %)
Kan simma lite	453(38.5 %)	114(30.1 %)	61(35.5 %)	628 (36,3 %)
Kan simma bra	409(34.7 %)	52(13.7 %)	43(25.0 %)	504 (29,2 %)
Totalt	1177	379	172	1728

3.6 Problem i arbetet som idrottslärare

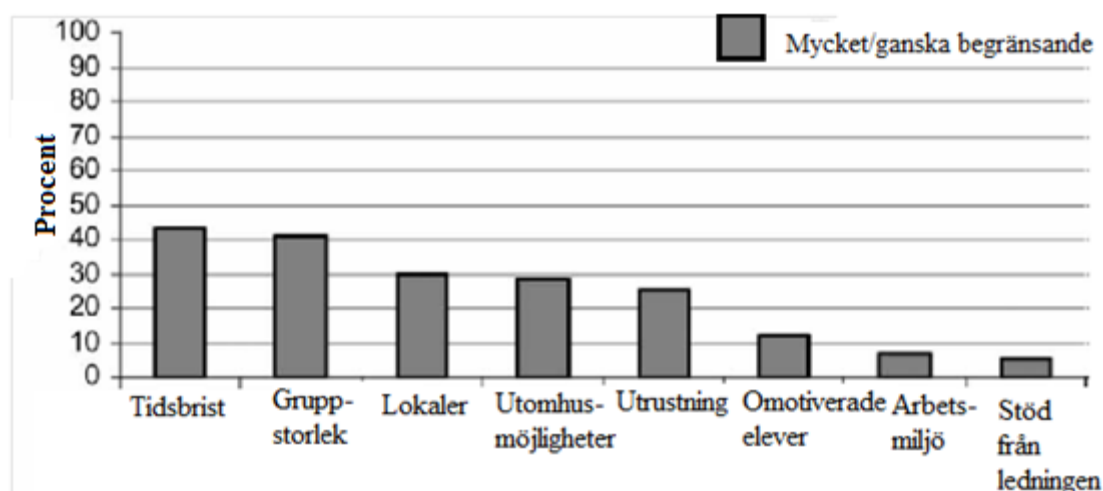
Sandahl (2005) lyfter i sin bok fram två undersökningar vilka har behandlat vad lärare i idrottsämnet ansett vara problematiskt, samt vilka aktiviteter de ansett vara svåra att genomföra i undervisningen.

Den ena undersökningen genomfördes av Stina Ljunggren redan år 1984 (se Sandahl 2005). I denna undersökning fick lärare besvara vilka faktorer de ansåg ställa till mest problem i deras undervisning i idrottsämnet. Den andra studien genomfördes av Allert & Berg (2000). Denna studie bestod av två delar. I den första delen fick lärare ange vilka aktiviteter de ansåg vara svårast att genomföra i idrottsundervisningen. Den andra delen av studien behandlade sedan vad det var som var orsakerna till att det uppkom problem i undervisningen.

I både studierna framkommer det att lokalfrågor är något som lärare ser som mycket problematiskt. Både brist på lokaler, möjligheter att få tillgång till lokaler och den tillgängliga utrustningen i lokalerna är problem som nämns av lärarna. Även schemafrågor och tidsbrist var faktorer som uppgavs flitigt i båda undersökningarna.

Trots de många likheterna i resultaten mellan studierna gick det att se skillnader mellan dem. I Ljunggrens studie uppgav närmare var femte lärare att elevgruppernas storlek är något som orsakar problem. Detta nämns inte alls i studien av Allert & Bergh (2000). Runt 10 % av lärarna i Ljunggrens studie uppgav att specialundervisning är något som orsakar problem i undervisningen, inte heller detta nämns i den andra studien. Där är istället ekonomi en problematisk faktor. Anledningarna till att resultaten skiftar kanske kan förklaras med att det är drygt 15 år mellan studiernas genomförande och att situationen i skolorna kan ha förändrats under denna tid. Dock visar en jämförelse mellan studierna att de flesta problem som uppdagades 1984 kvarstod 16 år senare.

En nyare studie på temat genomfördes av Lundvall & Meckbach (2008). De intervjuade 61 lärare gällande frågor som berör idrottsundervisning. En av frågorna handlade om vilka faktorer de ansåg vara *mycket begränsande* alternativt *ganska begränsande* för deras undervisning. Resultatet redovisas i figur 1.

Figur 1. Faktorer som påverkar lärares undervisning negativt (Lundvall & Meckbach 2008)

I likhet med de tidigare studierna är alltså fortfarande tidsbrist och lokalfrågor något lärare i Idrott och hälsa ser som stora problem i undervisningen. Även gruppernas storlek är nu, i likhet med studien från 1984, en faktor som många lärare anser vara problematisk.

I studien av Allert & Berg (2000) efterfrågades också, som tidigare nämnts, vilka specifika aktiviteter som ansågs vara problematiska att infoga i idrottsundervisningen. Det svaret som allra flest lärare uppgav var simning, vilket 24,4 % av lärarna svarade. Det näst vanligaste svaret var vinteridrott, vilket 11,2 % av lärarna uppgav.

I en annan artikel skriver Sandahl (2004) att trots att ingen undersökning gjorts som specifikt inriktar sig på problematiken med bristen på simhallar framkommer det tydligt i undersökningar att det var, och fortfarande är, bristen på simhallar och tillgång till dem som är det lokalmässiga största problemet i idrottsundervisningen. Sandahl tar upp tre undersökningar vilka undersökt skolors tillgång till olika lokaler, där simhall är en av de lokaler som undersökts.

Den första undersökningen gjordes av tidningen *Tidskrift i gymnastik* år 1968 (se Sandahl 2004) och där framkom det att endast 19 % av de undersökta skolorna hade tillgång till simhall i sin dagliga verksamhet. Som en jämförelse kan nämnas att 91 % av skolorna hade tillgång till en gymnastiksal och 78 % till fotbollsplan.

Nästa undersökning som Sandahl presenterar gjordes av Skolverket (1993) i samband med Nationella utvärderingen av grundskolan 1992. Denna undersökning avslöjar att endast 8 % av de undersökta skolorna hade regelbunden tillgång till simhall, vilket i undersökningen

innebar tillgång en gång i veckan eller mer. Siffrorna för gymnastiksal och bollplan var 57 respektive 84 %.

2001 genomförde Idrottshögskolan (se Sandahl 2004) en inventering av tillgången till lokaler i landets skolor. I denna undersökning var resultatet något bättre än vid Skolverkets undersökning, men Sandahl skriver att detta kan ha att göra med både undersökningens urval samt att frågorna formulerats något annorlunda.

Resultatet visar att 51,3 % av skolorna uppger sig ha regelbunden (minst en gång per vecka) tillgång till simhall. För gymnastiksal uppgick siffran till 72,5 %, och för fotbollsplan till 89,5 %.

Även om siffrorna varierar kraftigt mellan undersökningarna blir det tydligt att lokalfrågan gällande simundervisning har varit och fortfarande är ett stort problem.

3.7 Hur simundervisning kan bedrivas i högstadiet

Den forskning kring simning i skolan som har presenterats i detta kapitel har främst behandlat elevers simkunnighet och bristen på tillgång till lokaler. Ytterst få forskare verkar ha riktat in sig på hur simundervisning faktiskt bedrivs i skolans regi. Eva Kraeperlien-Strid har studerat mycket om simundervisning i skolan, bland annat med rapporten *Simma eller försvinna* (2006), men inte heller hon har valt att inrikta sig hur undervisningen faktiskt går till. Dock lägger hon i ett kapitel i den didaktiska boken *Idrottsdidaktiska utmaningar* (2007) fram vad hon kallar för *Det goda exemplet*, vilket enligt henne är ett bra sätt att arbeta med simundervisning i grundskolans senare år.

Kraeplien-Strid (2007) föreslår här att undervisningen bör ske tematiskt och skriver om de fyra nedanstående temana vilka hon kopplar till kursplanens centrala innehåll.

Ökad förståelse för olika simsättstekniker

I detta tema är målet att eleverna ska förbättra sin simteknik, vilket kan ske genom lekar och övningar där specifika simsätt sätt i fokus. Arbetet sker ofta i par där personerna i paren kan hjälpa varandra att bli bättre.

Livräddning och säkerhet

Detta tema är oftast stationsbaserat. Övningar som kan genomföras är till exempel att dyka efter olika saker, bogsering med eller utan livboj, kasta livboj och hjärt- och lungräddning.

Simning som en träningsmodell

Här kan eleverna få testa på vattengympa, bollsporter i vatten samt mängdträning av olika simsätt. Kraepelien-Strid (2007) skriver att här finns det goda möjligheter att låta eleverna diskutera sina upplevelser av träningen, exempelvis träningens intensitet och olika träningsformers för- och nackdelar.

Träning av nödsituationer vid och i vatten inför friluftsliv

Simning i kallt vatten kan vara en del av detta tema, liksom livräddning från båt, samt att träna på andra livräddande åtgärder.

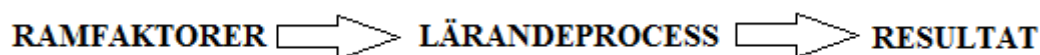
4. Teoretisk utgångspunkt

I detta kapitel presenteras ramfaktorteorin, vilket är den teori som ligger till grund för en del av uppsatsens analys.

4.1 Ramfaktorteorin

Då mycket av den tidigare forskning pekat på att faktorer som tid, lokaler, gruppstorlek och ekonomi verkar spela stor roll i hur undervisningen bedrivs samt vilka aktiviteter som bedrivs på lektionerna i Idrott och hälsa kommer en del av denna uppsats teoretiska perspektiv att utgå ifrån ramfaktorteorin.

Den första som presenterade begreppet ramfaktorer var Urban Dahllöf, i boken *Skoldifferentiering och undervisningsförlopp* (1967). Fem år senare, genom doktorsavhandlingen *Frame factors and the teaching process* hade Ulf P. Lundgren (1972) vidareutvecklat dessa tankar till det som blev ramfaktorteorin. Dessa båda ses därför som grundarna av teorin. Ursprungligen ville teorin förklara hur saker som exempelvis tid, innehåll och elevgruppsammansättning påverkade undervisningsprocessen, vilken i sin tur påverkade det resultat som undervisningen skapade. Dessa saker är det som i modellen nedan beskrivs som ramar. Figur 2 presenterar ramfaktorteorin i sin enklaste variant.

Figur 2. Enkel variant av ramfaktorteorin (Lundgren 1972)

Ramfaktorteorin har dock utvecklats för att ta upp fler än dessa faktorer. Imsen (1999:308) beskriver ramfaktorer på följande sätt: "*Ramfaktorer är förhållanden som påverkar undervisningen och som bidrar till att främja eller hämma den på olika sätt*".

Ramfaktorteorin används sedan för att systematisera dessa faktorer och för att visa hur olika sorters faktorer tillsammans skapar mönster som ger spår in i undervisningsmiljön. Imsen delar upp olika sorters ramar i fem kategorier, nämligen *det pedagogiska ramsystemet*, *administrativa ramar*, *resursrelaterade ramar*, *organisationsrelaterade ramar* samt *ramar med anknytning till elevernas kulturella och sociala bakgrund*.

De ramar som faller inom det pedagogiska ramsystemet handlar om det uppdrag skolorna har tilldelats av riksdagen, regeringen och kommunen. Här blir lagar, kurs- och läroplaner samt

andra förordningar en viktig del. Förutom detta blir skolornas och lärarnas egna tolkningar av dessa dokument här en ramfaktor.

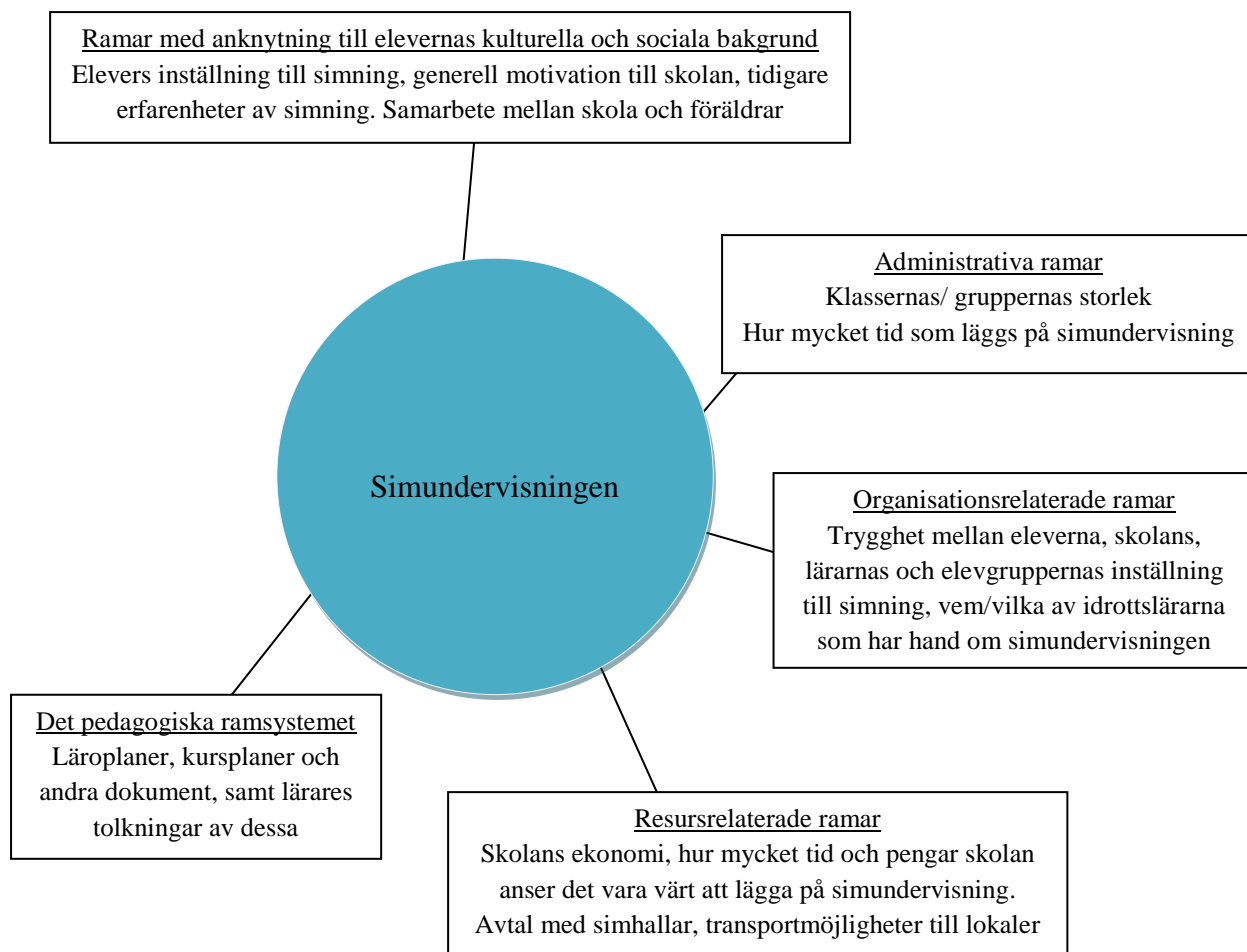
De administrativa ramarna inbegriper faktorer som hur skolledningen ser ut, hur lärar- och ämneslagen är hopsatta och klassernas storlek, men även om hur schemat ser ut, alltså hur mycket tid som schemaläggs för Idrott och hälsa i stort och simning specifikt.

Som framgår av namnet resursrelaterade ramar handlar denna sortens ramar om hur skolans resurser ser ut, både ekonomiskt, lokalmässigt och gällande andra materiella resurser.

De organisationsrelaterade ramarna inbegriper den kultur och de sociala förhållanden som finns på skolan. En viktig del här blir relationen mellan lärare och elever, men också lärarna emellan.

Inom ramar med anknytning till elevernas kulturella och sociala bakgrund hamnar faktorer som motivation, elevernas hemförhållanden, vilka värderingar eleverna har med sig hemifrån och från fritiden, men också vilket stöd skolan får av elevernas föräldrar och vårdnadshavare.

Figur 3 tar upp de ramfaktorer som kan komma att påverka simundervisningen. Figuren utgår ifrån de fem olika kategorier av ramfaktorer vilka presenterades ovan.

Figur 3. Ramfaktorer vilka kan påverka simundervisningen (baserad på modell av Imsen (1999))

Utifrån denna modell analyseras de intervjuade lärarnas svar i kapitlet analys för att få en större förståelse om vad det är som påverkar deras undervisning i simning.

5. Metod

I detta kapitel presenteras uppsatsens undersökningsdesign, vilka metodval som gjorts samt hur uppsatsarbetet gått till väga. Därefter följer en redogörelse kring uppsatsens reliabilitet och validitet. Kapitlet avslutas med tankar kring uppsatsens etiska aspekter.

5.1 Uppsatsdesign

Denna uppsats har en hermeneutisk inriktning. Andersson (2014:19) skriver att hermeneutik ursprungligen betydde "*tolkning av bibliska texter*", men att begreppet sedan har breddats för att nu istället snarare stå för en allmän tolkningslära. Inom positivistisk forskning letar forskare efter en allmän sanning. Hermeneutiken står snarare för motsatsen till detta, det är tolkningarna forskarna gör som är det intressanta och forskarna anser sig därför inte kunna få fram en enda given sanning. Andersson (2014) skriver vidare att den hermeneutiska forskningen växte sig stark inom historievetenskapen under slutet av 1800-talet när forskare började påstå att det inte finns någon allmän historievetenskap, utan att sanningen ligger i de tolkningar som görs av de historiska händelserna.

I denna uppsats så sker dessa tolkningar dels när jag som forskare ska tolka de svar som de intervjuade personerna har gett. Genom mina tidigare erfarenheter inom ämnet kan jag tolka svaren på ett annat sätt än vad någon annan hade gjort. Men även de personer som intervjuades i uppsatsen kan ha tolkat frågorna som ställdes olika beroende på vilka tidigare erfarenheter de har. Inom positivistisk forskning anses resultaten som framkommer vara en förklaring av fenomenet eller ämnet, medan det inom hermeneutisk forskning snarare kan ses som en förståelse av det.

I denna uppsats har intervjuerna gått in på djupet och de speciella förhållandena och förutsättningarna som lärarna har haft att förhålla sig efter har blivit viktiga delar i uppsatsen. Detta för att uppsatsen inte försöker ge ett svar på hur simundervisning bedrivs överallt, utan snarare hur simundervisningen ser ut på några olika skolor. Andersson (2014) skriver att två motpoler mellan positivism och hermeneutik är att där positivismen vill hitta förenklingar av verkligheten väljer hermeneutiken istället att problematisera verkligheten. Det generella blir inte viktigt, utan det är istället varför det ser ut som det gör som blir det intressanta. I denna uppsats ligger därför ett stor fokus på att hitta anledningar till varför simundervisningen ser ut som den gör kopplat till de förutsättningar som omger undervisningen.

5.2 Val av metod

Metoden som användes för att samla in data till uppsatsen var kvalitativa, semistrukturerade intervjuer. Bryman (2011) skriver att kvalitativa intervjuer är att föredra när det är intervjupersonernas egna tankar, synsätt och uppfattningar som eftersöks, vilket stämmer bra in på vad som eftersöks i denna uppsats.

Något Bryman (2011) anser vara mycket viktigt när en semistrukturerad intervju genomförs är att intervjuaren är väl påläst och är beredd med lämpliga följdfrågor, då den intervjuade är så fri i hur den svarar, att det kan hända att svaren hen ger inte är relevant för det som faktiskt efterfrågas. Därför blev en viktig del av förberedelsearbetet inför intervjuerna att skapa lämpliga följdfrågor, för att säkerställa att de intervjuade faktiskt skulle ge svar på de frågeställningar uppsatsen bygger på.

Bryman (2011) skriver att vid en semistrukturerad intervju utgår forskaren från en intervjuguide när intervjuerna genomförs, vilket därför har varit fallet vid de intervjuer som genomfört till denna uppsats. Intervjuguiden finns bifogad, se bilaga 1. Intervjuguiden innehöll en rad olika teman vilka alla gick igenom under intervjuerna. De olika temana gick dock inte nödvändigtvis igenom i den ordning de stod i intervjuguiden, utan beroende på hur intervjun utvecklades kunde vissa teman komma upp tidigare eller senare än förväntat. Något Bryman (2011) poängterar är att då intervjun inte har något tydligt mönster är det viktigt att se till att inte missa att fråga om något viktigt tema.

Bryman (2011) skriver att tillsammans med intervjuer är deltagande intervjuer det vanligaste sättet att genomföra datainsamling vid kvalitativ forskning. Bryman tar upp både för- och nackdelar med de olika datainsamlingsmetoderna. En fördel med intervjuerna är att vissa saker är svåra att studera genom att endast observera dem, intervjuer kan då ge en större förståelse av det som studeras. En stor fördel med deltagande observationer är dock att sådant som tas för givet i en kultur eller miljö, i detta fall i simundervisningen riskerar att inte komma fram under intervjuer då de intervjuade tar för givet att det är självklart. En annan fördel är att en deltagande observation kan kännas mer naturligt, vid en intervjusituation är inte lärarna i sina naturliga intervjuer vilket kan påverka hur de svarar på frågorna och därmed göra att resultatet inte blir helt pålitligt. Därför hade även deltagande observationer kunnat vara ett sätt att genomföra en studie med denna uppsats tema.

5.3 Urval

Valet av intervjupersoner gjordes genom någon som Bryman (2011) kallar för ett målinriktat urval. Ett målinriktat urval innebär att personer som kontaktas för en intervju kontaktas för att de anses vara lämpliga personer för att ge svar på frågeställningarna, i detta fall lärare i Idrott och hälsa i årskurserna 7-9 som under minst ett par år har bedrivit simundervisning på sina skolor. För att kunna genomföra intervjuerna ansikte mot ansikte valdes lärare som fanns inom ett rimligt avstånd ifrån mig ut. Således fanns det en relativt stor grupp personer som stämde in på den beskrivningen. Dock visade det sig ändå inte vara helt lätt att få ihop tillräckligt många att intervju. Mer om problematiken med att finna tillräckligt många intervjupersoner går att läsa om i avsnitt 5.4, Genomförande.

5.4 Genomförande

Då en förhoppning fanns om att kunna genomföra alla intervjuer ansikte mot ansikte kontaktades rektorer på högstadieskolor i min närhet med ett mail där uppsatsens tema kort presenterades, och där de sedan ombads skicka mailadresser till lärarna i Idrott och hälsa på skolan. Sedan skickades ett mail innehållandes ett missivbrev (se bilaga 2) ut till en av lärarna i Idrott och hälsa på alla de skolor som hade kontaktats.

Då ett flertal lärare inte svarade på det utskickade mailet valde jag att efter en vecka skicka till andra lärare från de skolor jag inte fått svar på, samt att skicka en påminnelse till de lärare som inte hade svarat. Trots det fick jag inte ett önskat antal lärare att vilja delta på intervjuer, vilket ledde till att jag valde att kontakta fler skolor för att få tag i fler personer att intervju.

När inte heller detta mailutskick ledde till att tillräckligt många intervjuer hade bokats valde jag att istället kontakta ett antal lärare i Idrott och hälsa genom att ringa upp dem och fråga om var villiga att medverka på en intervju. Under dessa samtal fick de samma information som stod i missivbrevet som de tidigare kontaktade lärarna hade fått. På dessa sätt lyckades jag till slut att få tag i fem lärare att intervju.

Intervjuerna gick sedan till genom att vi bestämde träff på lärarnas skolor där vi letade upp ett utrymme där vi kunde prata ostört. Kvale & Brinkmann (2014) skriver att när en intervju ska genomföras är det viktigt att intervjuens första minuterna blir bra, att den som ska intervjuas får en bra bild av intervjuaren och känner sig trygg i situationen. Annars finns risken att den intervjuade inte vågar öppna upp sig helt. Därför inleddes intervjuerna med att lite småprat, där den intervjuade fick en bild av mig, där läraren fick berätta hur länge den arbetat på

skolan och vad klasserna arbetade med just för tillfället på lektionerna i Idrott och hälsa och annat som syftade till att skapa en bra stämning mellan oss. Innan intervjuerna startade gav lärarna medgivande om att de accepterade att intervjuerna spelades in. Under intervjuerna användes det som Kvale & Brinkmann (2014) benämner som trattekniken, vilket innebär att de frågor som ställs under intervjuens inledning är av ganska allmän och okänslig karaktär, och att de mer känsliga och svåra frågorna kom senare under intervjun. Tanken med att lägga upp frågorna i den ordningen är att intervjuaren och den intervjuade ska ha hunnit lära känna varandra lite bättre när de känsligare frågorna kommer, med en förhoppning att det ska kunna ge bättre svar.

Direkt efter att en intervju genomförts började arbetet med att transkribera intervjun. Redan när transkriberingsarbetet gjordes förbereddes både resultatredovisningen och analysarbetet genom att de delar som ansågs kunna vara extra intressanta markerades i texten.

Efter att den första intervjun gjorts lades en fråga till på intervjuguiden. Detta gjordes då den första läraren hade kommit in på ett intressant ämne som inte sedan tidigare fanns i intervjuguiden.

När alla intervjuer genomförts påbörjades resultatredovisningen. För att skapa en logisk struktur på den delades frågeställningarna in i olika underrubriker, vilka tillsammans utgjorde svaren på frågeställningarna.

Därefter påbörjades analysarbetet, där en stor del handlade om att koppla intervju svaren till ramfaktorteorin, för att få en bild av varför undervisningen i simning såg ut som den gjorde. Sedan analyserades även delar av resultatet, samt att det kopplades till styrdokument, tidigare forskning och annat som togs upp i kapitel 3.

Efter detta påbörjades diskussionskapitlet där metodiska val, vissa av uppsatsens resultat samt andra tankar som uppstått i samband med uppsatsarbetet diskuterades mer ingående. Sedan skapades ett kapitel med förslag på vidare forskning kring några av de teman som berörts i uppsatsen.

5.5 Tillförlitlighet

Bryman (2011) skriver att många forskare anser att det i kvalitativ forskning kan vara mer relevant att använda sig av begreppet tillförlitlighet snarare än begreppen reliabilitet och validitet, vilka är vanliga i kvantitativ forskning. Detta då den kvalitativa forskningen ser ut

på ett helt annat sätt än den kvantitativa, bland annat genom att den inte handlar lika mycket om mätningar, samt att kvalitativ forskning inte utger sig för att berätta någon absolut, enda sanning. Begreppet tillförlitlighet kan delas in i fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att styrka och konfirmera.

Trovärdighetsaspekten handlar om huruvida den beskrivningen och de resultat forskaren lägger fram ska kunna ses som trovärdig i andra människors ögon. Ett sätt att göra detta är att säkerställa att forskningen utförts enligt de regler som finns, och ett annat är att använda sig av källor och informanter med hög trovärdighet.

För att få en hög trovärdighet intervjuades fem lärare i Idrott och hälsa. Hade färre lärare intervjuats hade detta kunnat leda till att åsikter, känslor och erfarenheter som bara enstaka lärare har hade kunnat få en stor plats i uppsatsens resultat. Dock bör det tilläggas att ett större antal lärare hade kunnat öka trovärdigheten ännu mer. Även det faktum att alla intervjuade lärare har flera års erfarenhet av simundervisning är något som höjt trovärdigheten i denna uppsats.

Gällande kriteriet överförbarhet finns en tydlig skillnad mellan kvalitativ och kvantitativ forskning. Då kvalitativ forskning inte på samma sätt som kvantitativ strävar efter att visa på en enda sanning blir en viktig del av överförbarhetsbegreppet istället att göra en såpass djupgående beskrivning av det som undersökts att andra personer med utgångspunkt i materialet ska kunna avgöra hur överförbara resultaten är till andra miljöer.

Intervjuerna går in på djupet kring just de punkterna frågeställningarna berör, snarare än att bara skrapa på ytan kring andra saker som skulle kunna ses som relevanta angående simundervisning. Detta gör att det i resultatet förhoppningsvis kan synas vilka aspekter som kan anses vara överförbara till andra platser än just de där undersökningarna utförts. Som exempel på aspekter vilka skulle kunna avgöra i huruvida resultaten är överförbara till andra platser kan skolornas närhet och tillgång till simhallar och gruppstorleken under simundervisningen nämnas.

Pålitlighetsbegreppet motsvarar i mångt och mycket kvantitativ forsknings reliabilitet. Ett sätt att skapa en god pålitlighet är att öppet visa hur hela forskningsprocessen har gått till, alltifrån hur intervjupersoner valts ut till hur analysen har gjorts. Ett annat sätt att öka pålitligheten Bryman (2011) nämner är att låta kollegor granska forskningen under dess gång.

Ett antal veckor in på uppsatsskrivandet genomfördes en opponering där vi kursdeltagare fick opponera på varandras uppsatser och kommer med tips, idéer och kritik, vilket är något Bryman (2011) ser som ett sätt att skapa en god pålitlighet kring uppsatsarbetet. Vidare har en öppenhet gällande hur uppsatsarbetet gått till eftersträvats, bland annat genom att försöka ge en detaljerad bild av det i avsnitt 6.4 - Genomförande.

Kriteriet möjlighet att styrka och konfirmera handlar om att kunna säkerställa att forskaren ska ha agerat så objektivt som möjligt, för att försöka garantera att hen handlat i god tro och inte låtit sina värderingar eller något annat påverka varken uppsatsens resultat eller utförande.

Genom att under intervjuerna försöka ställa öppna frågor och inte försöka påverka de intervjuade i deras svar ska det förhoppningsvis lysa igenom att jag åtminstone inte medvetet försökt styra forskningen i någon speciell riktning.

5.6 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) skriver att vid all forskning som bedrivs är det av yttersta vikt att se till så att berörda individer, exempelvis enkätresponder, informanter eller intervjupersoner inte på något sätt kan komma till skada, exempelvis genom kränkning, förödmjukelse eller psykisk eller fysisk skada. Detta kallas för individskyddskravet. Individskyddskravet är uppdelat i fyra huvudkrav vilka är viktiga att forskare tänker kring när de genomför forskning. Nedan presenteras dessa fyra huvudkrav samt hur jag har arbetat för att implementera dessa i min forskning.

Informationskravet är det första etiska övervägandet Vetenskapsrådet tar upp och detta krav innebär att alla som berörs av forskningen ska informeras om i vilket syfte forskningen görs.

När kontakt togs med möjliga intervjupersoner gavs därför gavs en presentation av mig (lärostudent på Linnéuniversitetet i Växjö), om vad uppsatsen handlade om, vad deras roll vid deltagande skulle bli samt en ungefärlig uppskattning om hur lång tid en intervju beräknades ta i anspråk. Dessutom berättades det redan vid denna första kontakt att alla intervjuade i uppsatsen skulle förbli anonyma, detta med en förhoppning om att fler skulle vilja delta.

Samtyckeskravet handlar om att deltagarna i en undersökning själv har rätt att bestämma över sin medverkan, och att de är fria att närsomhelst avbryta sin deltagan. Därför lades stor vikt vid att se till att de intervjuade kände sig bekväma under och efter intervjun, och att de inte

kände sig missförstådda eller feltolkade. För att underlätta resultat- och analysarbetet spelades intervjuerna in. Detta var något alla intervjuade fick godkänna innan intervjuerna började.

Genom att följa konfidentialitetskravet ska alla deltagare i en undersökning få största möjliga konfidentialitet. Kravet handlar även om att personuppgifter ska förvaras så att ingen obehörig kan få tag i dem.

Då de intervjuade utlovats anonymitet blev en viktig del att se att det inte var möjligt för utomstående att få reda på vilka personer som intervjuats. Detta har gjorts genom att inte nämna lärarna vid namn utan istället kalla dem Lärare 1, Lärare 2 och så vidare, samt genom att inte skriva ut detaljer som skulle kunna leda till att personer identifieras, exempelvis ålder och hur länge de arbetat på skolan.

Nyttjandekravet är ett krav som handlar om att de uppgifter som samlats in endast ska användas till forskningen. Därför informerades intervjupersonerna att det endast var jag som skulle ha tillgång till de personliga uppgifter som samlats in, och att dessa uppgifter inte på något sätt skulle användas utanför uppsatsarbetet.

6. Resultat

I detta kapitel presenteras vad som har framkommit under de intervjuer som genomförts till uppsatsen.

Avsnitt 6.1 innehåller en beskrivning om hur lärarna uppger att de på olika sätt arbetar med simundervisningen, medan avsnitt 6.2 och 6.3 presenterar hur lärarna arbetar för att både de elever som har svårt för simningen samt de elever som enkelt uppnår kunskapskraven i simning ska kunna utvecklas så långt som möjligt. Dessa tre avsnitt avser därför att besvara uppsatsens första frågeställning: *Hur menar lärare för årskurserna 7-9 att de arbetar med simundervisning för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt?*

Avsnitt 6.4 och 6.5 tar upp vilka problem lärarna uppgett kunna uppstå i samband med simundervisning och hur de arbetar för att bemöta dessa problem. Därmed syftar dessa avsnitt till att besvara uppsatsens andra frågeställning: *Vilka problem menar lärarna uppstår i samband med undervisning i simning och hur arbetar lärarna för att bemöta dessa problem?*

Uppsatsens tredje frågeställning behandlas i avsnitt 6.6, vilket innehåller en rad punkter vilka lärarna anser är saker som hade kunnat förbättra deras möjligheter att bedriva en bättre simundervisning.

6.1 Hur ser simundervisningen ut?

I detta avsnitt delas de svar lärarna gett in i tre kategorier, en som behandlar hur mycket tid som läggs på simundervisning, en där de innehållsmässiga valen lärarna gör presenteras och en kategori som behandlar lärarnas didaktiska val.

6.1.1 Tidsmässigt

Samtliga lärare uppger att de har simundervisning i simhallen med klasserna en gång per termin, förutom en lärare som berättade att de ibland har det två gånger på vårterminen istället för en gång. En lärare har även simundervisning i en närbelägen sjö med eleverna i årskurs 9 en gång i början av höstterminen.

6.1.2 Innehållsmässigt

Det framkommer tydligt att framförallt två aktiviteter tar upp en mycket stor del av fokuset under lektionerna i simhallen. Dessa är de som finns tydligt utskrivna i kunskapskravet att eleverna måste kunna, nämligen att kunna simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge samt

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

att kunna hantera nödsituationer vid vatten med alternativa redskap (under olika årstider). Dock förekommer det också andra aktiviteter, vilka även de presenteras i detta avsnitt.

Gällande det förstnämnda kunskapskravet är detta det som de flesta lärare har prioritet på att kontrollera ifall eleverna klarar under de första tillfällena i årskurs 7. Detta illustreras tydligt genom nedanstående citat:

"För sjuorna består det ganska mycket av att kolla av om de är simkunniga eller inte, så att man ska kunna sätta betyg" (Lärare 4).

"Då simmar de ett visst antal längder, det som är minimikravet, 200 meter varav 50 på rygg. Det är minimikravet, alltid" (Lärare 1).

När lärarna har kunnat fastslå att eleverna är simkunniga går de sedan över till att låta dem träna på att kunna hantera nödsituationer i vatten. Vad denna undervisning innehåller är tämligen lika mellan alla lärare. Kasta livboj, träna på att dyka ner och hämta saker i bassängens botten och att bogsera varandra, både med och utan livboj är aktiviteter som så gott som alla lärare nämner. Det framkommer också att flera lärare genomför isvaksträning i simhallen med hjälp av ett plastisflak för att träna på nödsituationer vid vatten som kan uppstå under vintertid.

"Det är många olika saker. Man kan simma med boj, vi kan kasta boj, vi kan dyka efter docka, vi kan bogsera varandra, vi hade isvak" (Lärare 2).

"I nian så är det ännu mer med boj och bogsera, och sen så genomför vi livräddningstest då" (Lärare 4).

Flera lärare berättar även att de genomför bollspel samt teknikträning av enskilda delar i simningen.

"Vi har köpt in en egen boll som vi ska kunna ta med oss ner för att köra till exempel vattenbasket typ eller något sånt där i djupbassängen och det har jag kört ett par gånger då" (Lärare 5).

"...så har det blivit så att då lägger man på benträningsteknik, då simmar man med platta och verkligen går igenom den delen då för att fräscha upp den" (Lärare 4).

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Flera lärare talar om att de vill visa upp simning som en motionsform och som en idrott, att det är ett bra sätt att träna kroppen. Detta gör lärarna dels genom att låta eleverna få testa på att simma klart längre sträckor än de 200 meter som det står om i kunskapskravet, men även genom att diskutera hur det är att simma så långt utifrån ett träningsperspektiv. En lärare anger att en anledning till att hen gör så är för att få in kunskapskravet "*Eleven kan även utvärdera aktiviteterna genom att samtala om egna upplevelser och föra **enkla och till viss del /utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om hur aktiviteterna /.../ kan påverka hälsan och den fysiska förmågan*" Skolverket 2011a:55-57). Detta är något som kommer till uttryck genom följande citat:

"Men då är vi ju återigen inne på något annat än kursmålen för simning när vi simmar 700 meter, för det står ju ingenstans att man ska kunna simma så långt. Där handlar det snarare om att man kan prata om att lägga upp kondition och träningsmål, rörelsebiten, vad ska man träna på för att bli en bättre simmare, varför gör vi det här?" (Lärare 3).

Gällande vilka simsätt som står i fokus under lektionerna finns den en stor samstämmighet om att bröst- och ryggsim är de viktigaste.

"Vi jobbar i huvudsak med bröstsim och ryggsim, det är det vi jobbar med, med den tiden vi har till förfogande" (Lärare 2).

Dock låter de flesta lärarna eleverna vid något tillfälle testa på även fjärilsim och/eller frisim/crawl.

"Sedan så tränar vi även på att crawla och de som vill får testa på fjäril, om det finns någon möjlighet att visa när det är ett så avancerat simsätt. Men vi försöker också gå igenom crawl och lära dem där då lite" (Lärare 5).

Tiden som läggs på att lära ut dessa simsätt är dock begränsad då lärarna verkar anse att det finns annat i undervisningen som det är viktigare att lägga tiden på.

"Skulle tycka det var roligt att göra crawl, men då skulle man... jag brukar köra lite så att man får testa på lite liksom, men för att det ska bli bra så måste man ju nästan ha mer tid tycker jag" (Lärare 4).

Flera lärare anser även att det är viktigt att eleverna får leka lite fritt i simhallen i slutet av lektionerna, och en anledning som nämns till det är att det gör att eleverna får en positivare inställning till simundervisningen.

"Men måste ge dem lite tid att hoppa lite, de måste få lite egentid också annars så kan man få en rätt tjurig stämning" (Lärare 5).

6.1.3 Didaktiska överväganden

Flera lärare väljer att dela upp klasserna, antingen så att eleverna är i två olika grupper i simhallen, där de befinner sig i varsin bassäng, eller så att klassen delas på hälften, där ena halvan har simundervisning och den andra halvan gör något annat. Vanligast är att denna uppdelningen görs så att killarna och tjejerna är för sig själva. Motivet bakom detta är att lärarna upplever att det gör så att eleverna känner sig tryggare, stämningen i grupperna blir lugnare, eleverna vågar mer, och att läraren får mindre grupper att hålla reda på.

"Delar jag upp det så brukar det ofta vara tjejer för sig, killar för sig, de brukar känna sig lite tryggare i simhallen då" (Lärare 5).

Alla de lärare som undervisar i helklass men väljer att dela upp grupperna så att de var i varsin bassäng har alltid ytterligare en lärare med sig i simhallen, som ett extra stöd.

6.2 Stöd till elever med svårigheter att uppnå målet i simning

Under intervjuerna framkom ett flertal sätt lärarna använder sig av för att hjälpa de elever som har svårt att uppnå kunskapskravet i simning.

Endast en lärare berättar att hen ger elever extra stöd under den ordinarie undervisningen.

Detta stöd ges genom att hen "tvingar" vissa elever fortsätta att träna på att simma så långt som kunskapskravet anger istället för att låta dem ha fri lek i slutet av lektionen.

"Man kan säga till en elev som inte simmar så bra /.../ medans de andra har lite mer fri tid /.../ att du ska faktiskt simma istället" (Lärare 5).

Det klart vanligaste sättet att ge elever i svårigheter att uppnå kunskapskravet i simning extra stöd är istället att erbjuda dem extra simträning vid andra tillfällen än under lektionerna i Idrott och hälsa. När och hur dessa möjligheter ges varierar mellan skolorna.

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

En lärare berättar att på deras skolan har en förberedelseklass simundervisning varannan vecka, och vid dessa tillfällen har skolan möjlighet att låta de elever som hade svårigheter att uppnå kunskapskravet i simning att följa med, något de utnyttjar flitigt för att kunna ge eleverna extra träning.

"Så varannan vecka åker de (förberedelseklassen) in och har simundervisning inne i simhallen, och då har vi chans att skicka med de elever som inte kan simma på högstadiet" (Lärare 1).

En annan lärare berättar att de har ett liknande system för att hjälpa elever på deras skola. Här kan flickor som har svårt att klara kunskapskravet åka in en gång i veckan och få träna på att bli simkunniga tillsammans med förberedelseklassen. Även för killarna finns detta alternativ, men detta endast en gång varannan vecka. Denna undervisning leds av en utbildad simlärare.

Den lärare som intervjuades som arbetade på en friskola berättar att även hans elever med svårigheter i simning har möjlighet att delta på denna extraundervisning kommunen anordnar. Dock får skolan betala för att deras elever ska få platser där.

På en skola ges extra simundervisning genom att skolan samlar ihop de elever som har svårt att klara kunskapskravet i simning och genomför extra simundervisning med dem.

"Sen har vi även extrasimning med den grupp elever som inte når målen. Så just nu har vi åkt en gång i veckan under hela hösten" (Lärare 2).

Ett fåtal elever får extraträning vid andra tillfällen än de som presenterats ovan.

"Jag har haft nån elev och åkt in själv med den och bara tränat vattenvana när jag ändå skulle åka in med andra elever" (Lärare 1).

6.3 Hur utmanar lärarna de elever som har lätt för simning?

Då Skollagen fastslår att även de elever som lätt når upp till kunskapskraven ska utmanas för att kunna nå ännu högre kunskaper presenteras här de tre sätt genom vilka lärarna uppger att de försöker utmana de eleverna som lätt uppnår kunskapskraven i simning, vilka kan benämnas som *mängdträning*, *mer till tid att träna livräddningsmoment* samt *eleverna får agera som instruktörer åt klasskompisar*.

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Det vanligaste sättet som lärarna försöker utmana de elever som enkelt klarar av kunskapskravet i simning är genom att låta eleverna testa på att simma klart längre sträckor än de 200 meter som anges i kunskapskravet.

"Då simmar man ju fler längder, moroten blir ju så att säga att man visar att man kan simma betydligt fler längder" (Lärare 1).

Ett annat sätt som flera lärare använder sig av är att ge de elever som enkelt klarar av kunskapskravet i simning mer tid till att öva på olika moment inom livräddning. Detta skedde på två sätt, antingen att de momenten som de övriga eleverna också fick testa på gjordes svårare, eller att läraren lade till något extramoment som de elever som har det svårare med simningen inte skulle hinna med att testa.

"Jag tycker det är jättesvårt med tanke på att det är så få tillfällen faktiskt. Det man försöker lägga till, det finns ju till exempel livräddning och så finns det ju livräddningstävlingmoment, och för att simma så fort som möjligt då så tar man ju bakcrawltag då, eller frisimtag, och då kan man ju lägga till det för dem, hämta dockan på djupare vatten". (Lärare 4).

Det tredje sättet som lärarna använder sig av för att utmana eleverna är att låta dem agera instruktörer åt sina klasskompisar. Detta sker genom att eleverna får demonstrera och förklara hur olika moment inom simningen ska utföras.

Jag väljer hellre att använda mig av elev som är duktig, och visa på liksom titta på den här eleven, så får eleverna vara exempel istället, så får de också känna sig lite duktiga istället, om de har en bra simteknik eller om vi tränar djupdykning eller något sånt, så får de visa (Lärare 5).

6.4 Problem lärare uppger finnas i samband med simundervisning

De problem lärarna uppger finnas i samband med simundervisningen kommer nedan att presenteras i ett antal kategorier. Problemet med att få alla elever simkunniga tas inte upp under denna rubrik då det redan tidigare nämnts i kapitlet.

6.4.1 Tidsmässiga och schemamässiga problem

Ett av de vanligaste problemen som lärare uppger är att det tar lång tid att ha simundervisning. Det är då inte lektionen i sig som tar lång tid, utan istället att ta sig till och

från simhallen. Endast en lärare uppger sig kunna genomföra simundervisningen utan att det inverkar på de lektionerna eleverna har i anslutning till lektionen i Idrott och Hälsa. Denna skolan ligger endast ett par hundra meter ifrån simhallen.

"50 minuter innan och 50 minuter efter har vi kört, och sen är lektionen en timme. Och då hinner man med en samling innan och så hinner de komma tillbaka. Och då går de på ordinarie lektioner efter det då" (Lärare 4).

"Det är en kombination, vi lägger ett schema där de ofta har idrott samtidigt, men sen går det åt lite mer tid, så då stjälar vi lite från andra" (Lärare 2).

6.4.2 Ekonomiska överväganden

För flera skolor blir ekonomin ett problem för att kunna bedriva en så bra simundervisning som de önskar. Detta genom att både hyra av bassänger och transportkostnader gör att skolorna inte kan ha så mycket simundervisning som de önskar.

"Det är mycket ekonomin som styr det. Dubbelt antal gånger blir dubbla kostnaden" (Lärare 2).

6.4.3 Möjlighet att få tillgång till simhall

Ytterligare ett problem är att skolorna har svårt att få så mycket tillgång till simhallar som de önskar. En lärare på en kommunal skola berättar att de blev tilldelade vissa veckor i simhallen av kommunen per termin.

"Då har de (Skol- och Barnomsorgsnämnden) någon där som sitter och samordnar allt, men ytterst vad jag förstår på honom så är det tiderna i simhallen, det finns liksom inga mer tider" (Lärare 4).

"Dels är simhallen uppbokad otroligt mycket med hänsyn till att vi är ett antal högstadieskolor och ett antal gymnasieskolor i staden, och däribland har vi också friskolorna som slåss om tiderna. Sen är det motionärer och allting, det är ju en allmän simhall" (Lärare 1).

Även friskolan, vilken själv får boka sina tider i simhallen, upplever svårigheter med att kunna få så mycket tider som de önskar.

"Vi får ingenting utan vi får ringa ner och boka tider och pussla och greja så det är väldigt svårt att: - Okej, nu kör vi en eller två veckor simning med alla klasser, utan det kan vara en simning och sedan får man vänta två veckor och sen får man köra andra halvan..." (Lärare 5).

6.4.4 Elever som inte vill eller får vara med på klassens simundervisning

Under intervjuerna med lärarna kom ett antal anledningar upp till varför vissa elever inte ville eller fick vara med på simundervisningen med sin klass.

Flera lärare berättar att något de varit med om är elever som på grund av att de skäms över sina kroppar hellre väljer att inte delta på lektionen än att behöva visa sig i badkläder.

"Det kan också vara något fysiskt, att man skäms för sin kropp eller något liknande" (Lärare 5).

Forskning som presenterades i avsnitt 3.5 visade att en vanlig anledning lärare uppgav till att elever inte blivit simkunniga var religiösa eller kulturella skäl. Under de genomförda intervjuerna till denna uppsats visade det sig att det inte var helt ovanligt att elever på grund av dessa skäl inte fick delta i klassens simundervisning, exempelvis för att de inte fick simma tillsammans med personer av motsatt kön.

"...och så har vi simning extra idag onsdag och så nästa onsdag för de tjejer då som av olika anledningar inte får simma då, och det är ju religiösa anledningar mest" (Lärare 4).

En annan anledning till att vissa elever inte ville delta i simundervisningen som kom upp under intervjuerna är att vissa elever tycker att de är dåliga på att simma och därför inte vill simma ihop med övriga klassen.

6.4.5 Eleverna tappar fokus

En lärare upplever att ett stort problem är att många elever efter ett tag på lektioner i simning tappar fokus på vad som ska göras på lektionen och istället börjar leka, skvätta vatten och förstöra för varandra. Läraren spekulerar i att detta hade att göra med att eleverna är vana vid att leka fritt när de är i simhallen eller vid en badplats.

"De tröttnar efter ett tag och så börjar de att leka och skvätta vatten och förstöra för varandra liksom, och det blir en lek utav det, och de tar det inte så allvarligt. För dem är att bada att leka" (Lärare 5).

6.5 Hur bemöter lärarna de problem som uppstår?

På vissa av de problem lärarna tog upp gavs exempel på hur de arbetade för bemöta och komma runt dessa problem.

Det faktum att simundervisningen ofta inkräktade på elevernas övriga undervisning är något som få lärare hade något bra sätt att komma runt, detta då det är svårt att komma runt det faktum att skolorna ligger relativt långt ifrån simhallarna. En skola har dock löst detta genom att göra andra aktiviteter den dagen de åker in för att ha simundervisning. På så sätt kan exempelvis studiebesök och andra aktiviteter göras samma dag utan att det behöver anordnas transporter flera dagar.

"Vi gör såhär, vi är tre stycken arbetslag. Ett arbetslag per dag åker dit, och då försöker vi skapa att varje klass har en timme simning, och de andra timmarna försöker vi hitta på någonting i stan som vi har med utbildning mot nåt annat ämne" (Lärare 1).

Då det för skolorna är svårt att få tag i så många tider i simhallen som de önskar valde en skola att för eleverna i årskurs 9 förlägga en lektion i simning vid en sjö, vilken finns i nära anslutning till skolan. Denna undervisning genomfördes under någon av de första veckorna under höstterminen, medan det fortfarande var relativt varmt i vattnet.

Lärarna uppger flera sätt som de använder sig av för att möjliggöra för de elever som av olika anledningar inte får eller vill vara med på den simundervisningen med sin klass ändå ska kunna få simundervisning.

Ett par lärare berättar att när de har elever som inte vill vara med på simundervisningen med klassen för att de antingen skäms över sina kroppar eller för att de tycker att de är dåliga på simning kan de lösa det problemet genom att åka till simhallen med dessa elever ensamma eller ihop med någon annan grupp elever som de inte kände lika väl, då detta ofta leder till att eleverna vågar vara med.

I de fall eleverna inte får eller vill ha simundervisning tillsammans med de elever i klassen av motsatt kön finns möjligheten att delta i simundervisning som ledes av en simlärare vid andra tillfällen än när de andra i klassen hade sin simundervisning. Denna simundervisning kallades av en lärare för kill- respektive tjejsim, just för att det endast är killar respektive tjejer som får vara med på dessa pass.

På en skola där flera elever tidigare inte velat eller fått vara med på simundervisningen med sina klasser tidigare på grund av religiösa eller kulturella anledningar förändrades detta efter att dessa elever skaffat heltäckande simkläder, så kallade burkinis eller liknande.

6.6 Hur anser lärarna att simundervisningen hade kunnat bli bättre?

Gällande uppsatsens tredje frågeställning, hur lärarna anser att simundervisningen hade kunnat bli bättre framkom svar som har delats in i fyra kategorier.

6.6.1 Fler tillfällen för simundervisning

I avsnitt 6.1.1 presenterades hur mycket tid lärarna hade till sitt förfogande per klass i simhallen, vilket för de flesta var två gånger per läsår, och för en lärare två till tre gånger.

Samtliga lärare uppger att de gärna skulle vilja ha fler tillfällen, då det hade gett möjlighet till en bättre undervisningen. Lärarna anser att tiden de nu har till sitt förfogande räcker för att få de flesta elever simkunniga samt för att de skulle uppnå kunskapskravet gällande nödsituationer vid vatten, men att de utöver detta inte hinner med speciellt mycket mer.

En lärare går till så långt att hen säger att hen knappt vill kalla det som hinns med under dessa tillfällen för undervisning, utan snarare ser det mer som en kontroll av att eleverna kan simma.

"För att verkligen kalla det undervisning så skulle jag vilja ha det, /.../ för sjuorna består det ganska mycket av att kolla av om de är simkunniga eller inte, så att man ska kunna sätta betyg" (Lärare 4).

6.6.2 Större kontinuitet i simundervisningen

Samtidigt som lärarna önskar fler tillfällen för simundervisning önskar flera också att de skulle ha en större kontinuitet, alltså fler simtillfällen inom en kortare period, för att eleverna inte skulle hinna glömma bort det de lärt sig mellan gångerna, exempelvis simtekniksträning och svårare moment gällande nödsituationer i vatten. Som det ser ut nu har de flesta klasser ett tillfälle i simhallen under höstterminen och ett under vårterminen. En lärare ger en bra sammanfattning av vad som verkar vara de flesta lärares tankar genom följande citat:

"Alltså på två till tre tillfällen på ett år så är det svårt att lära ut någon simteknik, så man måste ha mer kontinuitet i det. Tycker jag. Och då blir det mer att man fokuserar mer på att de ska klara simprovet och sen fokuserar man på livräddning" (Lärare 4).

6.6.3 Fler lärare i simhallen

Några av lärarna har en ytterligare en lärare med sig under de lektioner de befinner sig i simhallen med klasserna. Flera av de lärare som inte har detta uttrycker att det hade kunnat göra deras undervisning både bättre och tryggare.

"I den bästa av världar hade man kanske gärna sett att någon mer vuxen gärna hade följt med, när man har 27 elever och någonting händer" (Lärare 3).

6.6.4 Större kompetens inom simundervisning

En lärare kom in på ett ämne som skulle kunna anses vara känsligt, nämligen lärarens egna kompetens inom simundervisning. Läraren berättade att hen inte ansåg att lärarutbildningen hade gett hen optimala förutsättningar att bedriva en så bra simundervisning som möjligt, och att det kanske hade varit bättre om en utbildad simlärare fått ta hand om simundervisningen istället.

"Problemet är ju som det är att som idrottslärare har du inte riktigt den... Du får vissa kunskaper med dig från universitetet men att vara trygg i det... Du kanske behöver visa saker och man kanske inte vill hoppa i och visa saker heller och förklara saker. Jag tror det skulle vara lättare att ha en simlärare som skulle kunna visa saker kring vattenvana" (Lärare 4).

7. Analys

Inledningsvis innehåller kapitlet en analys gällande hur de innehållsmässiga och didaktiska val lärarna uppger att de gör i sin undervisning kan kopplas till ramfaktorteorin. Detta avsnitt har därmed en stark koppning till uppsatsens första frågeställning: *Hur menar lärare för årskurserna 7-9 att de arbetar med simundervisning för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt?*

Därefter behandlas uppsatsens andra frågeställning: *Vilka problem menar lärarna uppstår i samband med undervisning i simning och hur arbetar lärarna för att bemöta dessa problem?*, genom att en analys görs kring hur dessa problem kan ses som resultat av ramfaktorer.

I analyskapitlets sista del ses de förslag lärarna uppger kunna förbättra simundervisningen genom ramfaktorteorin för att se om det är på grund av de rådande ramfaktorerna som lärarna anser att de inte kan bedriva simundervisningen på ett så optimalt sätt som de önskar. Därmed sker en analys av resultatet på uppsatsens tredje frågeställning: *Hur anser lärarna att simundervisningen hade kunnat bli bättre?*

7.1 Varför arbetar lärarna med simundervisningen på det sätt som de gör?

Alla fem intervjuade lärares berättelser om hur deras simundervisning med klasserna såg ut påminde mycket om varandras. Skillnader fanns, men i det stora hela arbetade lärarna på liknande sätt. Två huvudfokus fanns, att kontrollera att eleverna klarade av att simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge samt att lära dem olika moment inom livräddning.

Anledningen till att lärarna väljer att fokusera på dessa punkter är givetvis för att de är två kunskapskrav i ämnet, därmed behöver eleverna klara detta för att kunna få ett betyg i ämnet. Genom att lärarna tidigt kontrollerar vilka elever som har svårt att klara dessa kunskapskrav kan de sedan erbjuda extra simträning till dessa elever.

Därmed är en anledning till att undervisningen ser ut som den gör att lärarna strävar efter att eleverna ska ha en så stor måluppfyllelse som möjligt. Att undervisningen har dessa fokus går även att koppla till den kategori av ramfaktorer Imsen (1999) benämner som det pedagogiska ramsystemet. Ramfaktorerna i denna kategori handlar om de olika styrdokument lärarna ska arbeta efter, och i detta fallet är det tydligt att de kunskapskrav eleverna bedöms efter har en stor påverkan på vad eleverna får arbeta med under lektionerna i simning. Något Imsen (1999) poängterar är att ramfaktorer inte bara är faktorer som hämmar undervisningen, utan de kan

även främja den. Att de olika skolorna arbetade så pass lika med simundervisningen är något som kan ses som positivt då bärgar för en likvärdig undervisning, och en stor anledning till detta är att kunskapskravet så tydligt berättar vad eleverna förväntas kunna. Detta skulle därför kunna ses som en främjande ramfaktor.

I avsnitt 6.1.3 togs det upp att de lärarna som hade möjligheten att dela upp klasserna i två delar utnyttjade denna möjlighet. Flera lärare delade upp klassen så att killarna fick vara för sig och tjejerna för sig. Lärarna upplevde att detta skapa en bättre och tryggare arbetsmiljö för eleverna, samt att de blev enklare för dem själva att hålla koll på eleverna när de var i halvklass. Vilka lärare som hade möjlighet till att göra detta kan kopplas till den ramfaktorkategori Imsen (1999) benämner som *de administrativa ramarna*. Både klassernas storlek och hur lärar- och ämneslagen ser ut att påverka här. Var läraren ensam ansvarig för klassen under lektionerna i simning blev det svårare att kunna dela upp klassen i två delar. Dock tog vissa lärare hjälp av simhallspersonalen för att ändå kunna göra detta. I andra klasser var alltid två lärare närvarande under lektionerna i simhallen vilket betydligt förenklade en uppdelning av klassen.

7.2 Problem lärarna menar uppstå i samband med undervisning i simning kopplat till ramfaktorteorin

Det första problemet som togs upp i resultatkapitlet var att simundervisningen för de flesta lärarna tar lång tid i anspråk eftersom simhallarna ligger långt ifrån skolorna. Detta faller in under dels de resursrelaterade ramfaktorerna, då en del av dessa är tillgång på lokaler, men även under de administrativa ramarna, och detta eftersom anledningen till att detta upplevs som ett problem är att det påverkar elevernas övriga lektioner under skoldagen. Även nästa punkt, *ekonomiska överväganden* faller in under de resursrelaterade ramfaktorerna, och likaså gör punkten *möjlighet att få tillgång till simhall*.

I avsnitt 6.4.4 togs det upp att flera lärare anser att något de ser som ett problem för att bedriva en så bra simundervisning som möjligt är att det finns ett flertal elever som antingen inte vill eller får delta i simundervisningen med sina ordinarie klasser. Anledningar till detta kan vara både kulturella eller religiösa skäl, exempelvis att eleverna inte får visa sig i badkläder för sina klasskamrater. För dessa elever behövs anpassningar göras för att de ska kunna delta i simundervisning. Detta är exempel på något som kan kategoriseras som ramar med anknytning till elevernas sociala och kulturella bakgrund.

Det femte problemet som togs upp i uppsatsens resultat, att eleverna kan tappa fokus kan eventuellt kopplas till de organisationsrelaterade ramarna då de bland annat inbegriper relationen mellan lärare och elever. Dock blir det svårt att dra några slutsatser kring det då jag inte besökt lektionerna och därmed inte vet om elevernas bristande fokus kan kopplas till hur lektionsupplägget eller relationen mellan eleverna och lärarna ser ut.

Sammantaget kan det konstateras att det framförallt är resursrelaterade ramfaktorer som ställer till flest problem i simundervisningen, men att det finns även andra ramfaktorer vilka har en negativ inverkan på simundervisningen.

7.3 Lärarnas förslag på hur simundervisningen hade kunnat förbättras sett ur ett ramfaktorperspektiv

Både när det gäller lärarnas önskemål om fler tillfällen för simundervisning och en större kontinuitet i simundervisningen så är detta ramfaktorer som främst tillhör kategorin resursrelaterade ramfaktorer som begränsar deras möjligheter till att bedriva simundervisningen på ett så bra sätt som de önskar. Dock går det även att koppla den bristande kontinuiteten i simundervisningen till de administrativa ramarna. Detta då flera lärare uppger att det inte är de själva som bokar tiderna i simhallen, utan att de får tiderna tilldelade av Skol- och Barnomsorgsnämnden. Även punkten där lärarna önskar att de kunde ha ytterligare en lärare med sig i simhallen kan ses från ett resursrelaterat och ett administrativt ramfaktorperspektiv. Detta då anledningar till att de inte får denna extra hjälp både kan bero på att skolorna inte anser att det är ekonomiskt försvarbart eller på att det inte har gjorts anpassningar i lärarnas scheman som möjliggör detta.

Punkten där en lärare önskade att den hade en större kompetens inom simundervisning eller att undervisningen istället skulle ledas av en utbildad simlärare är svår att koppla direkt till någon av ramfaktorkategorierna. Det går att se som en organisatorisk fråga och då skulle det hamna inom ramfaktorkategorin organisatoriska ramar. Dock finns det nog lärare som känner likadant för andra områden inom ämnet Idrott och hälsa, så detta är nog inget unikt för simundervisningen.

8. Diskussion

Detta kapitel inleds med en metoddiskussion där några av de metodiska val som gjorts i uppsatsen diskuteras och problematiseras.

Sedan följer en resultatdiskussion där det inledningsvis diskuteras huruvida eleverna får möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom simundervisningen. Detta görs genom att diskutera huruvida de elever som behöver extra anpassningar, särskilt stöd samt extra stimulans får detta.

Därefter följer en diskussion där likheter och skillnader mellan hur de intervjuade lärarna arbetade med simundervisning jämfört med de fyra teman inom simundervisning som presenterades i avsnitt 3.7, följt av att några av uppsatsens resultat jämfört med tidigare forskning.

Kapitlet avslutas sedan med att jag lägger fram några punkter jag anser vara viktiga för att kunna bedriva en bra simundervisning.

8.1 Metoddiskussion

Något som kan ses som en svaghet med denna uppsats är att den försöker beskriva hur lärare arbetar med simundervisning och vilka problem som uppstår i samband med simundervisning, utan att besöka lektioner där simundervisning har bedrivits. Alla resultat, slutsatser och analyser grundar sig således på lärarnas egna redogörelser, och utan observationer gör det inte att kontrollera hur undervisningen faktiskt genomförs.

Ett annat sätt att undersöka hur simundervisning i grundskolans senare årskurser bedrivs hade kunnat vara att istället ha en etnografisk undersökningsdesign. Denscombe (2009) skriver att genom etnografisk forskning studerar forskaren fysiskt en speciell kultur eller miljö för att kunna skaffa sig en detaljerad och varaktig bild av denna kultur eller miljö. Det vanligaste sättet att göra detta är att faktiskt befinna sig i den miljö där kulturen eller miljö är, alltså att bedriva fältstudier, i detta fall genom att besöka lektioner där högstadielärare bedriver simundervisning. Dessa fältstudier måste ske under en längre tid för att det som framkommer inte ska kunna ses som avvikelser. Inom etnografisk forskning är forskaren ofta intresserad av hur medlemmarna inom den studerade kulturen eller miljön upplever saker och ting som händer. För denna uppsats hade alltså både lärares och elevers upplevelser varit intressanta.

Dock finns risken att en etnografisk studie inte hade gett lika ingående svar som den hermeneutiska forskningen med kvalitativa intervjuer gav, då den ger lärarna möjlighet att på ett djupgående sätt beskriva sina tankar och upplevelser kring undervisning i simning.

Därför hade möjligtvis det bästa sättet att bedriva forskning kring denna uppsats tema varit att både genomföra fältstudier och kvalitativa intervjuer, för att få det bästa av de olika datainsamlingsmetoderna. Dock hade detta blivit mycket tidskrävande och kanske krävt mer tid än den som fanns till förfogande.

Gällande urval till uppsatsens intervjuer går det att diskutera hur många lärare som hade varit optimalt att intervjua. Bryman (2011) skriver att det är mycket svårt att veta hur många intervjuer som krävs för att teoretisk mättnad ska uppstå, vilket betyder att ytterligare intervjuer inte tillför något eller väldigt lite som inte redan har framkommit i tidigare intervjuer. Beroende på ämne och frågeställningar varierar det mycket mellan när denna mättnad uppstår.

Efter att till slut fått tag i fem personer att intervjua, gjordes en övervägning om det var nödvändigt att genomföra fler intervjuer. Även om det säkerligen inte hade påverkat undersökningen negativt att genomföra fler intervjuer uppstod ändå känslan att dessa fem intervjuer skulle räcka, en viss teoretisk mättnadskänsla hade uppstått. Därför togs beslutet att inte genomföra fler intervjuer. Tidigare i detta kapitel nämndes det att många av de lärare som kontaktades och tillfrågades om att ställa upp på en intervju antingen inte svarade på förfrågan eller valde att tacka nej. Detta reser frågan ifall intervjuaren hade blivit annorlunda om dessa lärare hade intervjuats, nu intervjuades istället endast lärare som ville bli intervjuade angående simundervisning.

8.2. Resultatdiskussion

I detta kapitel diskuteras inledningsvis huruvida eleverna får möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom simundervisningen. Detta görs genom att diskutera huruvida de elever som behöver extra anpassningar, särskilt stöd samt extra stimulans får detta.

Sedan följer en diskussion där likheter och skillnader mellan hur de intervjuade lärarna arbetade med simundervisning jämfört med de fyra teman inom simundervisning som presenterades i avsnitt 3.7, följt av att några av uppsatsens resultat jämfört med tidigare forskning.

Kapitlet avslutas sedan med att jag lägger fram några punkter jag anser vara viktiga för att kunna bedriva en bra simundervisning.

8.2.1 Görs extra anpassningar och ges särskilt stöd?

I Skolagen står det att de extra anpassningar som ska göras för att eleverna ska ske inom ramen för den ordinarie undervisningen. Detta är något lärarna uppger att de sällan eller aldrig gör, med motiveringen att det är svårt att göra sådana anpassningar under de få lektioner de har i simning.

Men genom att studera de exempel Skolverket (2014b) ger på extra anpassningar, vilka presenteras i avsnitt 3.2.1, framkommer det att flera lärare gör dessa anpassningar. Dock ser de själv inte det som extra anpassningar, utan snarare som naturliga delar i den ordinarie undervisningen eller som att ge feedback till eleverna.

Exempel på detta är den extra anpassning som handlar om att ge elever färdighetsträning i den ordinarie undervisningen. Detta är en mycket stor del av undervisningen under lektionerna, men ingen lärare ser det som en extra anpassning utan snarare som en naturlig del i den ordinarie undervisningen.

Flera lärare ger också eleverna extra tydliga instruktioner, exempelvis genom att ge tekniktips. Detta är inte heller något de ser som en extra anpassning, utan snarare som att ge feedback till eleverna.

Ingen lärare uppger att de gav elev några särskilda läromedel eller särskild utrustning för att de skulle nå målen. En lärare motiverar detta genom att säga att eleverna ska kunna simma det som kunskapskravet uppger utan några hjälpmedel. Dock framkommer det att eleverna i undervisningen fick använda olika redskap, bland annat flytplattor för att bli bättre på olika moment inom simningen. Därmed används hjälpmedel för att eleverna ska bli bättre simmare, men inte just när det ska kontrolleras ifall eleverna når målet i simning.

Därmed kan det konstateras att lärarna visst gör extra anpassningar i den ordinarie undervisningen för att eleverna ska få bättre förutsättningar att nå målet, men lärarna själva ser det inte som extra anpassningar utan som vanlig undervisning, eller kanske som en något individualiserad undervisning.

Då Skolverket (2014b) skriver att extra anpassningar även kan ske utanför den ordinarie undervisningen så kan de extra simtillfällen som elever som har svårt att uppnå kunskapskravet ges benämnas som extra anpassningar genom kortvariga specialpedagogiska insatser. Och detta är, vilket även nämndes i avsnitt 6.2, något alla skolor erbjuder dessa elever.

Vart gränsdragningen går mellan vad som är extra anpassningar och vad som är särskilt stöd är inte helt lätt att göra, då såväl extra anpassningar som särskilt stöd kan ges utanför den ordinarie undervisningen. Skolverket (2014b) skriver dock att särskilt stöd alltid ska beslutas i samråd med rektorn och dokumenteras i ett åtgärdsprogram, så därför kommer endast det stöd elever får som har beslutats i samråd med skolornas rektorer att i denna uppsats räknas som särskilt stöd.

När lärare har elever som behövde extra träning för att bli simkunniga är det för de flesta naturligt att diskutera detta med rektorn, för att dessa elever ska få möjlighet att delta på de extra simtillfällen som anordnas.

Det är inte lika vanligt att elevernas behov av extra simträning skrivs ner i ett åtgärdsprogram, även om flera lärare vid några tillfällen har varit med om det. Anledningen till detta skulle kunna vara den något otydliga gränsdragningen mellan vilka insatser som ses som extra anpassningar respektive vad som ses som särskilt stöd. En lärare beskriver det som att de extra simtillfällena som elever ges ses som extra anpassningar och inte särskilt stöd, vilket gör att det inte blir nödvändigt att väcka ett åtgärdsprogram.

Därmed skulle skillnaden mellan extra anpassningar och särskilt stöd enbart kunna bestå av att det skrivs ett åtgärdsprogram när särskilt stöd ges, vilket i sig kanske inte har någon reell påverkan på elevens utveckling mot målet. Den funktion ett åtgärdsprogram då snarare skulle kunna fylla är att det skulle kunna fungera som ett bevis på att skolan verkligen har gjort allt den kunna för att eleven ska uppnå målet. Skulle en elev inte uppnå målet, trots att det har gjorts extra anpassningar skulle skolan kunna kritiseras för att den inte har gett eleven särskilt stöd.

8.2.2 Lyckas lärarna utmana de elever som har lätt för simning?

Flera lärare uppger att de tycker det är svårt att lyckas utmana de elever som redan tidigt och med enkelhet klarar av minimikravet i simning, att kunna simma 200 meter varav 50 meter i

rygggläge. I avsnitt 6.3 presenterades tre sätt vilka lärarna användes sig av för att dessa elever skulle få möjligheten att utvecklas längre, nämligen genom att få testa på att simma längre sträckor, genom att få mer tid till att träna på olika livräddningsmoment samt att låta eleverna agera instruktörer för sina klasskamrater.

Flera lärare uttrycker att de gärna hade velat låta dessa elever få träna och bli duktiga på fler simsätt, men att de få tillfällen de är i simhallen gör att det inte finns tid att hinna lära eleverna detta speciellt bra, och därför prioriteras detta ofta bort.

Med tanke på den begränsade tiden som finns till förfogande i simhallen kan därför de tre sätt lärarna använder sig av ses som bra sätt att få eleverna att utvecklas längre än minimikravet i simning. Mängdträningen och en efterföljande diskussion gör att undervisningen i simhallen även kan lyckas beröra kunskapskravet som handlar om att utvärdera och samtala om olika idrottsaktiviteter och hur de påverkar hälsan.

Då kunskapskravet gällande att kunna hantera nödsituationer vid vatten kan inbegripa många moment ser jag det som en naturlig och bra åtgärd att låta elever som har lätt för simningen få testa på fler moment inom detta.

Att låta eleverna agera instruktörer och hjälp för sina klasskamrater ser jag också som ett bra sätt att utveckla eleverna och få dem att känna sig duktiga. Detta kan ses som ett sätt att låta eleverna ha ett reellt inflytande på både arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, vilket Skolverket (2011a) skriver att alla elever ska få ha. Almqvist, Malmqvist & Nilholm (2015) benämner detta arbetssätt som kamratlärande, och de skriver att forskning har visat att det kan fungera som ett mycket effektivt komplement till lärarledd undervisning, vilket ytterligare stärker min åsikt att detta är ett bra sätt att använda duktiga elevers kvalitéer.

8.2.3 Enligt vilka teman bedrivs simundervisningen?

De fyra olika temana som Kraeperlien-Strid (2007) rekommenderar att simundervisning i högstadiet utgår ifrån, och som presenterades i avsnitt 3.7 går på olika sätt att se i sättet som de intervjuade lärarna arbetar med sin simundervisning.

Tema två, vilket handlar om livräddning och säkerhet är det tema som tydligast blir synligt när lärarna berättar om hur de arbetar med simundervisning. Precis som Kraeperlien-Strid (2007) rekommenderar sker oftast denna undervisning enligt ett stationssystem, vilket gör att eleverna inte behöver vänta några längre stunder.

Flera lärare lägger ner tid på teknikträning i olika moment inom simningen, exempelvis genom att låta eleverna simma genom att endast använda bentag eller armtag. Detta passar väl in på det tema som handlar om att öka elevernas förståelse för olika simsättstekniker. Dock skriver Kraeperlien-Strid (2007) att ett bra sätt att göra det på är att låta eleverna träna i par, något som ingen lärare uppger att de gör.

De flesta lärarna uppger att de låter eleverna testa på bollspel i vattnet under lektionerna i simhallen, och många av lärarna låter sina duktigare elever få testa på att simma klart längre sträckor än 200 meter. Detta stämmer bra in på det tema som Kraeperlien-Strid (2007) benämner som simning som en träningsmodell, där hon bland annat lyfter fram dessa två delar som bra sätt att få eleverna att träna i vattnet.

En lärare som har en sjö i nära anslutning till skolan låter eleverna i årskurs 9 få testa på att simma och livrädda i den under början av höstterminen, detta för att de ska få känna skillnaden mellan hur det är i en varm bassäng och i lite kallare vatten. Två andra lärare hade några år tidigare fått låtit eleverna få testa på att genomföra olika former av livräddning i en utomhusbassäng där vatten hade fryst till is. Detta för att eleverna skulle få testa på detta under kontrollerade former. Därmed kunde Kraeperlien-Strids (2007) fjärde tema, *träning av nödsituationer vid och i vatten inför friluftsliv* identifieras i några av lärarnas simundervisning.

8.2.4 Uppsatsens resultat kopplat till tidigare forskning

Tidigare forskning av bland annat Allert & Bergh (2000), Lundvall & Meckbach (2008) och Sandahl (2004) har visat på att lokalfrågor har varit stora problem inom idrottsämnet. Detta har blivit mycket tydligt även i denna uppsats, bristen på tillgång på lokaler framstår som det största problemet för att simundervisningen ska kunna bli så bra som lärarna önskar. Även tidsbrist och schemamässiga frågor togs i flera studier upp som något som påverkade undervisningen i ämnet negativt, och i denna studie har detta tydligt visat sig stämma även i ämnet simundervisningen.

8.2.5 Vad kan vara viktigt för att kunna bedriva en bra simundervisning?

Som en avslutning på detta diskussionskapitel kommer här tas upp ett antal lärdomar som gjorts under uppsatsarbetet, vilka förhoppningsvis kan fungera som tips för att förbättra simundervisningen för lärare i Idrott och hälsa.

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Om möjlighet finns, arbeta i mindre grupper. I en simhall där ljudnivån ofta är hög och en olycka snabbt kan hända kan det vara svårt att hela tiden hålla koll på en helklass med 25-30 elever. Finns möjligheten att dela upp klassen så att de har simundervisning vid olika tillfällen, eller att ha sällskap av en annan lärare under lektionerna i simning bör man därför ta den möjligheten. Flera lärare poängterade att de gjorde denna uppdelning så att killarna var för sig och tjejerna för sig då de ansåg att det gjorde att eleverna kände sig tryggare och vågade mer. Detta tror jag dock kan variera mycket från klass till klass, i vissa klasser kan den uppdelningen bli helt nödvändig, medan den i andra inte alls är nödvändig.

Ta hjälp av de eleverna som är duktiga i simning. Genom att låta en duktig elev demonstrera något, exempelvis bentagsteknik eller hur man dyker kan dels de andra eleverna lära sig detta, men det kan också leda till att just den eleven får känna sig duktig.

Om möjlighet finns att ha flera tillfällen i simundervisning per termin, försök lägga dessa tillfällen i nära anslutning till varandra. Precis som inom allt annat är repetition något som ligger till grund för att kunskaper ska fastna, så inom exempelvis moment i livräddning kan det vara svårt för elever att komma ihåg vad de lärt sig en lektion om de inte får träna på det inom en snar framtid.

Undervisning i simhallen behöver inte bara handla om att kunna simma 200 meter och att hantera nödsituationer vid vatten. Flera delar av det centrala innehållet går att genomföra i simhallen, genom vattengympa får man både styrke-, konditions- och rörlighetsträning samt rörelse- och träningsprogram till musik. Även komplexa rörelser i lekar, spel och idrotter är något som man i simhallens vatten kan utföra. Dessutom går det även få med *"ord och begrepp för samtal om upplevelser och effekter av olika fysiska aktiviteter och träningsformer"* (Skolverket 2011a:53) genom att låta eleverna diskutera de aktiviteter de utfört och jämföra dem med liknande aktiviteter som utförts på land.

9. Framtida forskningsområden

I ett par av intervjuerna kom samtalet in på så kallade pysningar av betyg, vilket innebär att en lärare kan bortse från att en elev inte uppnår ett kunskapskrav om det finns särskilda skäl till att eleven inte gjort det. Särskilda skäl definieras enligt följande i Skollagen: (SFS:2010:800) (10 kap 21§) *"Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav"*.

Ett intressant forskningsämne hade därför kunnat vara vilka funktionsnedsättningar eller andra personliga förhållanden som krävs för att kunna "pysa" olika kunskapskrav i Idrott och hälsa, däribland kunskapskravet i simning. Onekligen finns det personer som saknar armar eller ben men som ändå lär sig att simma, så hur kraftiga funktionsnedsättningar krävs det egentligen?

Kunskapskraven i den nu rådande läroplanen har utsatts för en hel del kritik, främst för att många anser att de är vaga och tolkningsbara, vilket gör att eleverns färdigheter och kunskaper inte alltid bedöms likadant. Ett kunskapskrav som dock inte är varken vagt eller tolkningsbart är det att eleverna ska kunna simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge, vilket flera av de intervjuade lärarna såg som något positivt. Hade det därför varit bättre om fler kunskapskrav blev lika tydliga? Även detta är något som hade kunnat vara intressant att forska vidare om, inte minst för att i framtiden kunna skapa så bra läroplaner som möjligt.

Referenser

- Allert, Lars & Bergh, Stefan (2000). *Idrotten i grundskolan - rapport från Riksidrottsförbundet om idrottsutbudet vid millennieskiftet*. Stockholm: Riksidrottsförbundet
- Almqvist, Lena, Malmqvist, Johan & Nilholm, Claes (2015). Vilka stödinsatser främjar uppfyllelse av kunskapsmål för elever i svårigheter? – en syntes av meta-analyser. I Vetenskapsrådet (red.). *Tre forskningsöversikter inom området specialpedagogik/inkludering*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapporter, 1-114.
- Amateur Swimming Association (2013). *Learning the Lesson: The Future of School Swimming*. Tillgänglig på Internet: http://www.swimming.org/assets/uploads/library/School_Swimming_Census_2013.pdf
- Andersson, Sten (2014). *Om positivism och hermeneutik: en introduktion i vetenskapsteori*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Avieson, Craig & Lamb, Penny (2014). More support needed for teaching swimming in schools. *Education Journal* 197: 12.
- Bolmstedt Åsa (2004). Simskola för alla. *Populär Historia* Upplaga 6. Tillgänglig på Internet: <http://www.popularhistoria.se/artiklar/simskola-for-alla/>
- Brown, Laynie E. (2014). *An Examination between Swimming Ability, Gender, and Race- An Exploratory Investigation*. University Honors Program Theses. Paper 49 Tillgänglig på Internet: <http://digitalcommons.georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=honors-theses>
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Dahllöf, Urban (1967). *Skoldifferentiering och undervisningsförlopp: komparativa mål- och processanalyser av skolsystem* 1. Stockholm: Gebers Förlag AB
- Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Imsen, Gunn (1999). *Lärarens värld: introduktion till allmän didaktik*. Lund: Studentlitteratur
- Kraepelien-Strid, Eva (2006). *Simmar eller försvinna - En studie av läroplaner samt elevers och lärares uppfattningar om simkunnighet och behovet av att kunna simma*. Tillgänglig på Internet: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:126723/FULLTEXT01.pdf>
- Kraepelien-Strid, Eva (2007). Simkunnighet är viktigt, eller...?. I Larsson, Håkan & Meckbach, Jane (red.). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. 1. uppl. Stockholm: Liber. Sid 164-175.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

- Lundgren, Ulf P. (1972). *Frame factors and the teaching process: a contribution to curriculum theory and theory on teaching*. Diss. Göteborg : Univ.
- Lundin, Lisa (2015). Färre simtimmar – nu slår lärare larm. *Arbetsbladet*. 19 augusti. www.arbetsbladet.se/gastrikland/sandviken/farre-simtimmar-nu-slar-larare-larm (Hämtad 2015-09-17)
- Lundvall, Suzanne & Meckbach, Jane (2008). Mind the gap: physical education and health and the frame factor theory as a tool for analysing educational settings. *Physical Education and Sport Pedagogy* 13(4): 345-364.
- Marked- og Mediainstitutet (2004). Undersøkelse om svømmeopplæring - resultater finner du her. *Norges Svømmeforbund*. <http://www.svomming.no/index.php?articleid=2117> (Hämtad 2015-09-17)
- Micallef, Charles, Calleja, Neville & Decelis, Andrew (2010). Assessing the capabilities of 11-year-olds for three types of basic physical activities. *European Journal of Pediatrics* 169(9): 1093-1096.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2010). *Varför drunknar barn? En retrospektiv studie över barn som drunknat i Sverige 1998–2007*. <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/25595.pdf> (Hämtad 2015-09-14)
- Sandahl, Björn (2004). Idrottsämnet och de materiella förutsättningarna – exemplet Stockholm 1950-2000. <http://idrottsforum.org/articles/sandahl/sandahl040928.html> (Hämtad 2015-09-17)
- Sandahl, Björn (2005). *Ett ämne för alla?: normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2005
- SFS:2010:800. *Skollagen: med Lagen om införande av skollagen (2010:801)*. Stockholm: Norstedts juridik
- Sjödén, Carola (2008). *Simläroboken*. 1. uppl. Stockholm: SISU idrottsböcker
- Skolverket (1993). *Den nationella utvärderingen av grundskolan våren 1992. Idrott : huvudrapport*. Stockholm: Statens skolverk
- Skolverket (2005). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03): Idrott och hälsa*. Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1440>
- Skolverket (2008). *Grundskolan: kursplaner och betygskriterier : förordning (SKOLFS 2000:135) om kursplaner för grundskolan : Skolverkets föreskrifter (2000:141) om betygskriterier för grundskolans ämnen*. 2., rev. uppl. Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=745>
- Skolverket (2010). *Uppföljning av simkunnighet i årskurs 5*.
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2478>
- Skolverket (2011a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

- Skolverket (2011b). *Kommentarmaterial till kursplanen i idrott och hälsa*. Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2589>
- Skolverket (2014a). *Simkunnighet i årskurs 6. Uppföljning av kunskapskraven i idrott och hälsa avseende simkunnighet samt förmåga att hantera nödsituationer vid vatten läsåret 2013/14*.
Tillgänglig på internet: <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/utvarderingar/amneskunskaper/uppfoljning-av-simkunnighet-1.121338>
- Skolverket (2014b). *Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3299>
- Skolöverstyrelsen (1969a). *Läroplan för grundskolan. 1, Allmän del*. Stockholm: Svenska Utbildningsförlaget Liber AB
- Skolöverstyrelsen (1969b). *Läroplan för grundskolan. 2, Supplement : kompletterande anvisningar och kommentarer. Gymnastik*. Stockholm: Svenska Utbildningsförlaget Liber AB
- Skolöverstyrelsen (1980). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Liber Utbildningsförlaget
- Socialstyrelsen (2011). *Skador bland barn i Sverige Olycksfall, övergrepp och avsiktligt självdestruktiv handling. Rapport 2011*.
Tillgänglig på Internet:
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18247/2011-2-13.pdf>
- Svensk Simidrott (2015). *Simkunnighet*.
<http://www.svensksimidrott.se/Simkunnighet/> (Hämtad 2015-09-10)
- Svenska Livräddningssällskapet (2014). *Antal omkomna till följd av drunkning under 2013*.
<http://svenskalivradningssallskapet.se/media/drunk-2013/drunkningsolyckor-2013.pdf>
(Hämtad 2015-09-14).
- Svenska Livräddningssällskapet (2015). *Om Simskola för alla*.
<http://svenskalivradningssallskapet.se/utbildning/simskola-for-alla/om-simskola-for-alla> (Hämtad 2015-09-25).
- Utbildningsdepartementet (1994). *Kursplaner för grundskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet
Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuguide

Hur länge jobbat på skolan?

Hur länge jobbat som idrottslärare?

Har du fler ämnen än Idrott och hälsa?

Vilka klasser undervisar du i idrott?

Hur ofta (per termin) är klasserna i simhallen?

Olika i sjuan, åttan och nian?

Var bedriver ni er simundervisning?

Sker simundervisningen under en vanlig idrottslektion eller behövs det göras anpassningar eftersom ni måste ta er dit?

Hur tar sig eleverna till och från simhallen?

Skulle du vilja att ni hade mer simundervisning?

I så fall varför/varför inte?

Varför har ni inte mer? Ekonomisk fråga? Vem bestämmer? Lärarna ihop, rektor, kommunen?

Hur ser en typisk lektion i simhallen ut?

Är klassen uppdelad? , gruppstorlekar

Vad är din roll? I vattnet, vid sidan om?

Hur länge håller lektionerna på?

Vad gör ni för något, vad övar ni på? Något teoretiskt?

Sysslar ni någonsin med andra aktiviteter än att simma olika simsätt och livräddning i simhallen?

Exempelvis vattengympa, bollspel eller konstsim?

Vilka simsätt lär ni ut?

Varför dessa simsätt?

Varför inte andra simsätt?

Hur är elevernas inställning till simundervisning/att vara i simhallen? Roligt? Är alla med?

Vissa som återkommande inte är med? Anledningar till att de inte är med?

Testas simkunnigheten i en ny klass? (när de börjar 7an exempelvis)

Testas simkunnigheten på elever som kommer nya till skolan under terminerna/ till nytt läsår?

Vilka är de vanligaste problemen du stött på kring simundervisning?

Har du/ har du haft elever i år 7-9 som har svårt att /inte klarar av att simma 200 meter varav 50 i ryggläge?

Är det vanligt?

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Hur arbetar ni för att dessa elever ska bli simkunniga?

Extra simtillfällen under andra idrottslektioner?

Har du haft elever som inte fått godkänt i Idrott och Hälsa när de slutat nian just för att de inte klarat detta kunskapskrav?

Under vår utbildning diskuterade vi ofta kring att det i skollagen står att om man som lärare befärad att en elev inte kommer klara kunskapskraven ska det göras extra anpassningar i den ordinarie undervisningen för att den ska klara det. Hur tänker ni kring detta i simning? Något som kommit upp?

Står även att om inte EA räcker ska rektorn kontaktas och det ska avgöras om eleven är i behov av särskilt stöd. Då ska även ett åtgärdsprogram utformas? Är detta något du varit med om? Tankar kring det?

Tar ni någon gång extra/extern personal till simundervisningen? Simlärare/ fritidspedagog, speciallärare, extra idrottslärare?

När i så fall? för svårare simsätt? För att kunna hjälpa fler elever? För bedömning? För extrahjälp till de som har svårt?

Hur utmanar du de elever som redan tidigt uppnår kunskapskraven? Står ju i skollagen att även de elever som med enkelhet uppnår kunskapskraven ska utmanas för att kunna utvecklas så långt som möjligt... Vissa elever kan ju simma 200 meter varav 50 redan från årskurs 1...

Diskuteras det med andra idrottslärare hur simundervisningen ska läggas upp på bästa sätt?

Vad tycker du om kunskapskravet i simning? Bra att det finns? För lätt/svårt?

Har du något övrigt att tillägga?

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Bilaga 2. Missivbrev

Hej _____!

Jag heter Daniel Andersson och studerar till lärare i idrott och hälsa på Linnéuniversitetet här i Växjö. Jag läser just nu min sista termin, och är därför mitt uppe i mitt examensarbete.

Examensarbetet handlar om simundervisning i högstadiet, hur lärare undervisar i simning, om olika problem som kan uppstå i samband med undervisning i simning och hur lärare jobbar för att alla elever ska lyckas bli simkunniga.

För att kunna undersöka detta skulle jag under de närmsta veckorna behöva intervjua ett antal högstadielärare i Idrott och hälsa, och därför undrar jag om detta är något du skulle kunna tänka dig att ställa upp på?

Intervjun beräknas ta ungefär 30 minuter och alla intervjuade kommer att vara anonyma i uppsatsen. Helst ser jag att vi kan mötas upp någonstans, förslagsvis på er skola, men det skulle även fungera att göra intervjun över telefon.

Vid frågor är du välkommen att höra av dig till denna mailadress eller på telefon 073 647 92 52

Mvh Daniel